ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ БАЛАЛАРДЫҢ ҚҰҚЫҚТАРЫН ҚОРҒАУ КОМИТЕТІ

№3 (47) Қараша 2021

Қазақстан балалары

СЕНІМ ТЕЛЕФОНЫ

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
БАЛАЛАРДЫҢ ҚҰҚЫҚТАРЫН ҚОРҒАУ
КОМИТЕТІНІҢ СЕНІМ ТЕЛЕФОНЫ

74 25 28

НҰР-СҰЛТАН Қ. КОДЫ:
8 (7172)

Қымбатты дос!

Сенім телефоны арқылы көмектесу құпия және тегін!

Әрбір адам өмірінде қиын жағдайға тап болуы мүмкін. Сенім телефоны сізге көмек қолын созып, қандай жағдай болмасын, тығырықтан шығар жолды табуыңызға көмектеседі. Сенім телефонының көмегіне балалар да, ересектер де жүгіне алады. Әрбір адамның арыз-шағымы тыңдалып, білікті маманның кеңесі беріледі.

Барлығымыздың да көңіл-күйіміз сәт сайын өзгеруі мүмкін, қуаныш пен бақыттан бас айналып, артынша, өмірден баз кешіп кете жаздайтын жағдайлар кездеседі. Сондықтан да маманмен кеңесіп тұрған абзал, оның көмегінің арқасында дау-дамайдың және ойланбай істеген олқылықтардың алдын ала аласыз.

Құрметті оқырмандар!

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Балалардың құқықтарын қорғау комитетінің қолдауымен телеграмм мессенджерінде 2019 жылдан бастап кәмелетке толмағандарға қатысты құқықтардың бұзылуын, зорлық-зомбылықты немесе қатыгез қарым-қатынасты анықтау мақсатында құрылған «Bala Qorgau» чаты жұмыс істейді. Өтініштерге жедел жауап беру мақсатында 24/7 режимінде Balaqorgaubot2.0 телеграм-боты іске қосылды. Балалардың қауіпсіздігі мен амандығы біздің қолымызда!

BALAQORGAUBOT2.0

8 (7172) 74 25 28

ХАБАРЛАСЫҢЫЗ

СІЗГЕ МІНДЕТТІ ТҮРДЕ КӨМЕКТЕСЕДІ

Журналдың кезекті санын асыға күткен оқырмандарымыз – сүйікті оқушылар мен ұстаздар, ата-аналар!

Болашақ ел тірегі – балаларымызды үлкен өмірге дайындау, олардың шығармашылық белсенділігін дамыту, оларды жоғары имандылық қасиеттерге, ұлтжандылық пен азаматтыққа тәрбиелеу, олардың бойында ұлттық сана-сезімді қалыптастыру – аға ұрпақтың басты мақсаты. Сондықтан да біз журналымыздың әрбір санында бала үшін маңызы зор мәселелерді көтеруге тырысудамыз.

Жыл сайын қараша айының 20-сында дүниежүзілік балалар күні аталып өтетіні баршаға белгілі. Биыл да елімізде осы даталы күн аталып өтті. Дүниежүзілік балалар күніне арналған республикалық слетке еліміздің бас ұстазы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрі Асхат аймағамбетов қатысқан болатын. Осы балалар күніне арналған слетке қатысушылар мен көтерілген мәселелер туралы да журналдың осы санында құлағдар ететін боламыз.

Журналымыздың осы санында жас жеткіншектің денсаулығын сақтау мақсатында баланың бой-басын күту мәселесін сөз етеміз. Балалар денсаулығы ең басты мәселелердің бірі болғандықтан, осы шығарылымда денсаулық сақтау туралы мақаланы оқырман назарына ұсынып отырмыз.

Сонымен қатар ұлттық спорттың бала тәрбиесі мен денсаулығын сақтаудағы орны мен маңызы туралы да айтамыз. Осы маңызды мәселе туралы құнды мәліметтермен таныс боласыз. Ұлттық құндылықтарымыздың бірі болып табылатын ұлттық спорттың бала үшін маңызды екенінде ешкімнің дауы жоқ екені белгілі.

Балалар үшін тағы бір пайдалы мәлімет білім беру жүйесіндегі заманауи технологиялар туралы мақалада беріледі. Жастарға білім беруде заманауи технологиялардың алатын орны ерекше. Олай болса, бұл мақаланың да жас жеткіншек үшін пайдасы зор болмақ. Жаңа уақыттың жаңаша мүмкіндіктері туралы мәселелер де журналдың осы шығарылымында сөз болады.

Қорыта айтқанда, ай аралатып сіздерге маңызды мәселелер мен тұшымды ойларды жеткізіп, жас жеткіншектердің қызығушылығын оятатын мәселелерді жеткізіп тұруға біз әрқашан да дайынбыз. Олай болса, осы шығарылымда ұсынылған мақалалар барлық оқырманның көңілінен шығатынына сенімдіміз.

Алдағы уақытта да бізбен бірге болып, таным көкжиектеріңізді кеңейте беріңіздер, құрметті оқырмандар.

Құрметпен,
Байбөлекова Лейла

Қазақстан балалары

ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ /
НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
№3 (47) Ноябрь 2021

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:
БАЙБУЛЕКОВА Л.А., кандидат экономических наук, профессор

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ:
ИМАНГАЛИЕВ Е.Н.
ЖЕКЕБАЕВ Д.Ш.
МАКУЛБЕКОВА А.Е.
КАСТУГАНОВ Т.А.
ИБРАЕВА С.А.
МАКТАЕВА Д.Т.
САТЫБАЕВА А.У.
АЙҚЫН Е.А.

ФОТО, ДИЗАЙН И ВЕРСТКА:
ВЕРОВСКАЯ Ю.В.

КОРРЕКТОРЫ:
БЕКБЕРГЕНОВА Б.И.
СЕДИНА Т.В.

АДРЕС РЕДАКЦИИ:
A15A0E6, г. Алматы, бульвар
Бухар Жырау, 27/5, оф. 589
Тел.: +7 (7272) 322-401
Email: info@reindeer.kz

СОБСТВЕННИК ЖУРНАЛА:
Республиканское государственное учреждение «Комитет по охране прав детей Министерства образования и науки Республики Казахстан»

ПЕРИОДИЧНОСТЬ ИЗДАНИЯ ЖУРНАЛА:
один раз в квартал

Регистрационное свидетельство № 10900-Ж от 30 апреля 2010 г., выдано Комитетом информации и архивов Министерства культуры и информации Республики Казахстан.

За точность фактов и достоверность информации ответственность несут авторы материалов.

Отпечатано Компанией «Профи-Полиграф»
Заказ № 3
Тираж 50 экз.

«Тәуелсіз елдің ұрпағы...»

Тұрарқызы Дария
Бала өкілі-Ұланбасы
Ақтөбе қаласы №49 ЖОББМ-нің
9 класс оқушысы

Тарихы бар дастанындай ерліктің,
Дәстүрі бар үлгісіндей елдіктің.
Қазақстан - алтын бесік Отаным,
Ұлы ордасы татулық пен теңдіктің.
Сейткали Мәдуан

Мен - Қазақпын! Қазақ елінің жас ұланымын! Тарихы терең, мәдениеті бай, жері кең, тауы биік, батыры ұлы, ханы әділ, биі шешен, ұрпағы ұлы елдің ұрпағымын. Қанымен тараған ұлылықты мәртебе етіп жүрегіме сақтаймын. Осы даналықты маған қазақ даласы мен данасы бойыма сіңіре білді. Ендеше, қазақ халқының бүгіні мен ертеңін саралай білу - менің перзенттік парызым деп білемін. Тарихтың қойнауына жүгінсем, қазақ халқы найзаның ұшымен, ақ білектің күшімен байтақ елімнің кең жайлауын қорғап қалды. Оны ұрпақтан-ұрпаққа мұра етіп қалдырды. Мұрамызды сақтай отырып, елімнің егемендігін қорғап, тәуелсіз елге айналдық. Кешегі өткен оқиғалар тарих беттерінен ойып орын алды. Бүгінгі күн – ертеңгі тарих. Бұл – ұлы мемлекеттің ұлы тарихы. Тарихты қастерлей отырып, елімнің егемендігін сақтап, тәуелсіздігін ту етіп, жаңа заманда қазақ елін биікке жетелеу - менің басты парызым. Тіліміз бен дінімізді жас ұрпақтың бойына сіңіре отырып, елімнің дамуы мен өркендеуіне өз үлесімді қосу. «Ұлттың ұлт болуы үшін, бірінші шарт - тілі болуы», - дегендей қазақ баласы ана тілін сүйіп өсуі қажет.

Мен - Тәуелсіз елдің ұрпағымын. Менің туған елімнің тәуелсіздігі - қазақ елінің тарихындай бостандық пен тәуелсіздікке ұмтылған ел мен жердің тәуелсіздігі. Менің тәуелсіздігім - ата-бабамның қанымен, арымен, жанымен келген теңдік. Менің тәуелсіздігім - қазыналы қарттың баласын жоқтағаны, немерелердің қуанышы, қазақы ауылдағы – қазақи нақыштағы ұлттың тәуелсіздік жолындағы күресі. Мен - Тәуелсіз елдің Ұланымын, Ұранымын. Ұланғайыр жердің иесімін. Кішкентай ғана қаладан, ғажайыптар дарыған даладан шыққан көк түріктің ұрпағымын. Бейбіт елде ашық аспан астында еркін, тәуелсіз, бақытты ғұмыр кешудемін. Мейірім шалқыған кең дархан даланың көкбайрағымын, құлыншағымын. Шабытым тасыса шабатын, бетімнен ешкім қақпаған құлынымын. 30 жылда жеткен тәуелсіз елдің жетістіктерінің куәгерімін. Иесімін. Болашаққа жетелер үмітімін. Білімім, білігім, қажырым мен қайратым арқылы бабалар сан ғасырлар қорғаған, аңсаған тәуелсіздікті мәңгі ұстап тұруымыз үшін еңбек етемін. Туымыздың көкте желбіреуіне өз үлесімді қосамын. Әрбір мен сияқты ұрпақ өз жеріміздің, еліміздің болашағы үшін өз үлесін қосары анық.

Тәуелсіз елдің ұрпағы өз елін, өз дінін, өз тілін, салт-дәстүрін жаңғырған, жаңарған қалпында қабылдап, ұрпақтан-ұрпаққа жеткізу қасиетті борышы! Біздің еліміз тәй-тәй басып сәби болды, қаз-қаз тұрып аяғына мінді, бүгінде қабырғасы қатқан, буыны бекіген қажырлы, қайратты, еңселі бозбала. Тәуелсіз отыз жыл ішінде еліміз өзінің сындарлы саясатымен, бейбіт ел болуымен өзге мемлекеттерге үлгі бола білді. Әрбір ұрпағының үніне құлақ тосып, түрлі бастамаларын бастады. Әр күніміз сәулелі болу үшін мен өз елімде, өз жерімде еңбек етемін. Елім үшін, тәуелсіздігіміз тұғырлы болуы жолында әрбір ұланы тынбай өз мүмкіндігінше еңбек етіп, қызмет жасайды. Тіл мен ділдің, ұлттық намыстың туы - біз қатарлы жастар және Мен!

Елбасымыздың бастамасымен әлемнің дамыған елдерінің қатарына кіру көзделіп отыр. Ол үшін біршама тапсырмалар беріліп, міндеттер қойылды. Соның ішінде білім саласына аса назар аударылды. Өйткені, еліміздің болашағы - білімді жастар қолында. Біздің міндетіміз - тәуелсіз еліміздің өсіп-өркендеуіне өз үлесімізді тигізу. Сол себепті де, біз жан-жақты білім алып, ұстаздан алған тәлім-тәрбиемізді одан ары шыңдай түсіп, алға қойған мақсатымызға жетуіміз қажет деп санаймын.

«Еліңнің ұлы болсаң, Еліңе жаның ашыса, азаматтық намысың болса, қазақ мемлекетінің нығайып – көркеюі жолында жан теріңді сығып жүріп еңбек ет! Жердің де, елдің де иесі өзің екеніңді ұмытпа!» - деп тұңғыш президентіміз Н.Назарбаев айтқандай, болашақтың бастауы - жастар. Болашақтың желбіреген көк туы - Мен. Мен – Тәуелсіз елдің ұрпағымын...

Ұрпақ тәрбиесіндегі ұлттық ойындар: маңызы мен ерекшеліктері

XXI ғасыр - білімділер ғасыры. Осыған орай, заманымызға сай дені сау, ой-өрісі жоғары, жан-жақты дамыған ұрпақ қалыптастыру мемлекетіміздің алға қойған аса маңызды міндеті болып тұр. Өскелең ұрпақтың денсаулығының мықты болып, қозғалыс, дене құрылысының дұрыс жетілуі мектеп кезеңінде жүзеге асып жатады.

Ұлттық ойындар – қазақ халқының ерте заманнан қалыптасқан дәстүрлі ойын-сауықтардың бір түрі. Оның бастауы алғашқы қауымдық қоғамда шыққан. Ұлттық ойындар негізінде әр халық түрлі–түрлі жаттығулар жасау жолымен дене шынықтыру ісінің негізін салды. Бертін келе шынайы спорт ойындарының шығуына түрткі болды. Оның адам денсаулығын жақсартуда пайдалы аса күшті екені белгілі.

Ұлттық ойындар – ата-бабаларымыздан бізге байлығымыз, асыл қазынамыз. Сондықтан үйренудің, күнделікті тұрмысқа пайдаланудың заманымызға сай ұрпақ тәрбиелеуге пайдасы орасан зор. Ойын баланың алдынан өмірдің есігін ашып, ұштаса береді.

Жалпы баланың өмірге қадам басардағы алғашқы қимыл-әрекеті ойын арқылы басталады. Ойын – адамның өмірге қадам басардағы алғашқы адымы. Сондықтан бала үшін ойынның мәні ерекше. Ойын баланың негізгі іс-әрекетінің бір көрінісі болып табылады. Қазақ халқының ұлы ойшылы А. Құнанбаев: «Ойын ойнап ән салмай, өсер бала бола ма?» деп айтқандай ойын бала өмірінде ерекше орын алады. Ойынды көркемдік іс-әрекетінің алғашқы қадамы деп түсіндіреді. Ойынға шартты түрде мақсаттар қойылады, ал сол мақсатқа жету жолындағы іс-әрекет бала үшін қызықты. Ойын балаларға ақыл - ой, адамгершілік дене шынықтыру және эстетикалық тәрбие берудің маңызды тетігі. Балалар ойын барысында өзін еркін сезінеді, ізденімпаздық, тапқырлық әрекет байқатады.

Ойын – тәрбие құралы арқылы ақыл-ойды кеңейтеді, тілді ұстартады, сөздік қорды байытады, жақсы ұғысады және өзінің денсаулығын нығайтады. Халқымыз ойындарға тек балаларды алдандыру ойнату әдісі деп қарамай, жас ерекшеліктеріне сай, олардың көзқарастарын, мінез-құлықтарын қалыптастыру құралы деп те ерекше бағалаған. Ойынды сабақта қолдану оқушының ой- өрісін жетілдірумен бірге, өз халқының асыл мұраларын бойына сіңіріп, кейінгі ұрпаққа жеткізе білу құралы деп білген. Бос уақытта әртүрлі ойындар ойнау баланың денсаулығы үшін өте пайдалы. Жастардың ұлттық сана-сезімінің дамуында қазақтың ұлттық ойындарының алатын орны айрықша.

Ұлы жазушы Мұхтар Әуезов біздің халқымыздың өмір кешкен ұзақ жылдарында, өздері қызықтаған алуан өнері бар екендігін, «Ойын» көңіл көтеру, жұрттың көзін қуанту, көңілін шаттандыру ғана емес, ойынның өзінше

мағыналары болғанын айтады. Бұл пікір өзі өмір сүрген ортаның шындығынан туындаса керек. Қазақтың тарихи көне жылдарының эпостары мен лироэпостарының қай-қайсысын алып қарасақ та, оның өн бойына халықтың ұлттық ойындарының, әдет-ғұрыптары мен салттарының алуан түрлерін кездестіреміз. Негізгі кейіпкерлері – баланың ел қорғаушы батыр, жауынгер, халық қайраткері ойын үстінде көрінеді, сол ойын арқылы шынығып, өзінің бойындағы табиғи дарынын шыңдай түседі.

Бабаларымыз «Бала ойынмен өседі» деген өмірлік қорытынды жасап, оны өздерінің бала тәрбиесіне тиек еткен.

«Балалармен ойнайды,
Ойнап жүріп ол бала,
Кеудеде ақыл ойлайды», – деген

өлең жолдары да – осының дәлелі. «Ойын баласы ғой, бүгін ойнамай үйде отыр, селсоқ ауырып қалды -ау!» деген пікір айтқан, баланың денсаулығын бағдарлайтын халқымыз. Ойын баланың алдынан өмірдің есігін ашып, оның шығармашылық қабілетін оятып, бүкіл өміріне ұштасады.

Ойын – балалық шақтың басты ерекшелігі. Мысалы, «Базар – қаланың ажары, ойын – баланың базары», «Баланың ойынын бұзба, өнегең болса, ойын қозға», «Бала ойынмен өседі, дана ойымен өседі» дегендей ойынның тәрбиелік мәні ерекше. Ал мына бір мақал-мәтелде: «Көне болмай – жаңа болмас, бала болмай – дана болмас», «Қыз – қуыршақ, ұл – құлыншақ» деуі де халық даналығының ұрпағына деген

сый, құрметінде. «Ойнай білмеген, ойлау да білмейді» деген мақалда баланың ойынға аса құмар келетінін, ұл мен қыздың ойыны да түрліше болатынын, ойын арқылы баланың сана-сезімі, кәсіп таңдауы, ақыл-ойы жетілетінін аңғартады.

Ойынға тек «ойын» деп қарамай, халықтың ғасырлар бойы жасаған асыл қазынасы, бір жүйеге келтірілген тамаша тәрбие құралы деп қараған орынды. Ойын – көңіл көтеру, жұрттың көзін қуантып, көңілін шаттандыру ғана емес, бойға әсер алатын, ойынның өзіндік мағынаға толы тәрбиелеу құралы. Қазақ халқының ұлттық ойындарында ұрпақ қамын ойлаған, бір жүйеге келтіріп өрнектеген ой мен әрекеттің, құпия философияны түсінуге жетелейтін адамгершілік үлгі-өнегенің желісі бар. Қазақтың белгілі ғалым ағартушылары Абай Құнанбаев, Шоқан Уәлиханов, Ыбырай Алтынсарин халық ойындарының балаларға білім берудегі тәрбиелік мәнін жоғары бағалап, аға ұрпақтың дәстүрі мен салтын құрметтеп, адамдардың ойы мен іс-әрекетін танып түсінуде жастардың эстетикалық-адамгершілік ой талабының өсуінде оның атқаратын қызметін жоғары бағалады.

Ойын ережелерінде тәрбиенің үлкен маңызы жатыр. Олар ойынның барысын белгілейді, балалардың тәртібі мен әрекеттерін, олардың қарым-қатынасын бақылайды, жігерінің қалыптасуына ықпал етеді.

Қазақтың ұлттық ойындары тақырыпқа өте бай және әр алуан болып келеді. Олардың өткізілуінің мақсат-міндеттеріне сай үлкен төрт салаға бөліп қарастырғанды жөн көрдім:

- Балдәурен шақ ойындары («Ұшты-ұшты», «Айгөлек», «Сиқырлы таяқ», «Дауыста, атыңды айтам», «Кім ұрды?»);
- Жасөспірім, жеткіншек шақ ойындары («Әне кетті, міне кетті», «Түйілген орамал», «Бұғынай», «Белбеу тастау» т.б.);

- Ойын-сауық, тұрмыс-салт ойындары («Түйілген орамал», «Алтыбақан», «Тобық», «Сақина тастау»);
- Ат үстінде ойналатын ұлттық ойындар («Көкпар», «Аударыспақ», «Теңге алу», «Жамбы ату»).

Ал кейбір ғалымдардың пікірінше ұлттық ойындар екі топқа бөлінеді: спорттық және ақыл-ойға арналған ойындар. Спорттық ойындарға: «Қыз қуу», «Көкпар», «Ақсүйек», «Арқан тартыс» т. б жатса, ақыл ойға арналған ойындарға тоғызқұмалақ, асық ойындары жатады. Ұлттық ойындарға мына ойын түрлері жатады: «Тоғызқұмалақ», «Бәйге», «Асық», «Ақсүйек», «Арқан тарту», «Қыз қуу», «Көкпар», «Күміс алу», «Жамбы ату». Бұл ойындар баланың еңбекке деген қарым - қатынасы мен ойлау қабілеттерін арттырады және баланы шымыр да епті, зерек те алғыр, тапқыр да парасатты болып өсуге тәрбиелейді.

Мысалы: «Қоғи көк» ойынында қаздар тек кемпірдің: «Олай болса, сендердің біріңді алып қаламын» деген сөзінен кейін ғана тізбегін жазбай кемпірден қаша жөнелуі керек.Ойын ықыластықты, шыдамдылықты, ептілікті, кең жерге тез үйрене білуді, ұжымдық сезімін көрсетуді, дер кезінде бір-біріне көмектесуді («бірі-бәрі үшін» және «бәрі – бірі үшін» - қаздар), жауапкершілікті, батылдықты, тапқырлықты (кемпір) талап етеді. Ойынға қызығуы үшін ойын өмірмен ұштастырыла алынып, оның қажеттілігін бала сезінуі тиіс. Сондай-ақ, ойын тұжырымы әдеттегіден бөлектеу, түсінуге жеңіл, мақсаты айқын болуымен бірге, есептеуі аз, ойлану арқылы тез табылатын болуы қажет.

Әрбір ойын ойналып болғаннан кейін, қорытындыланады. Балалардың рухани дүниесін ізгілендіруде, рухани дамытуда дидактикалық ойындарды кеңінен қолдануға болады. Себебі, дидактикалық ойындарды ойнау барысында балалар өздерін еркін сезінеді, өз ойларын қысылып - қымтырылмай жеткізеді.

Мұның өзі балалардың жеке тұлғалық қасиеттерінің дамуына, рухани жан-дүниесінің толысып жетілуіне зор ықпал етеді.

Демек, сабақта ойындарды тиімді қолдана отырып, балалардың рухани дүниесін ізгілендіру, жеке тұлғалық қасиеттерін қалыптастыру қажет. Себебі ойындар кезінде балалар өздерін еркін сезініп, ұжымды сыйлауға, өз ой-пікірлерін дәлелдеуге үйренеді.

Ұлттық педагогика негіздерімен балаларды оқыту арқылы оларды өз халқын сыйлауға, туған тілін құрметтеуге үйретеді. Бұл балалардың бір-бірімен қарым-қатынас кезінде өзара кішіпейілдікпен қарауды, әдеп сақтауды, сыпайы сөйлесуді қалыптастырады, нәтижесінде балалардың тіл мәдениеті жетіледі.

Қазақтың ұлттық ойындарының қоғамдық және әлеуметтік маңызы аса зор. Ұлттық ойындар қазақ халқының ежелгі мәдениеті мен өнерінің де ешкімнен кем болмағанын байқатады. Қазақ халқы – ұлттық ойындарға бай халық. Ұлттық ойындар атадан балаға, үлкеннен кішіге мұра болып жалғасып жатыр. Ата-бабаларымыз ұлттық ойындар арқылы ұрпақтың мықты

әрі жігерлі болып өсуіне ықпал етіп, олардың береке-бірлігі мен ынтымағын жарастырып отырған. Шындығына келсек, өмір сүруімізде ұлттық ойындардың атқаратын міндеті айрықша. Қазақ халқы – материалдық мұраларға қоса мәдени қазыналарға да аса бай халықтардың бірі.

Ұлттық ойындар – өскелең ұрпаққа білім берудегі маңызды фактор ретінде оқушыларға жан-жақты білім беруде, олардың өмір тәжірибелерін кеңейтуге, дүниені танып-білу қабілеттерін жетілдіре түсуіне көмектесетін аса қажетті тәрбие құралдарының бірі болып қала бермек. Сабақта және тәрбиеде ұлттық ойынды ұтымды пайдалансақ, оқушылардың өз бетімен жұмыс жасау дағдыларын қалыптастыру шарттары теориялық тұрғыдан негізделсе, онда оқушылардың білімге деген құштарлығын арттыруға және халықтың асыл мұрасын бойына сіңіріп, ұлттық сананы қалыптастыруы әбден мүмкін.

What Methods Help to Develop Memory Skills?

We share tons of information every day. Yet, we are not always able to remember all the details. Sometimes we can forget an important date or even the name of an old friend of ours. What is more interesting is that almost all information we receive is stored in our visual memory. From time to time, the information that we have already come across may seem familiar to us, but we would not remember its initial source. All the capabilities of our brain have still not been discovered, with scientists claiming we use only a small part of its power. However, there are a number of techniques and exercises that improve brain functioning and, consequently, improve our memory. Unfortunately, the older a person is, the worse the memory becomes. Yet, there are people who have been following some daily habits that have kept their brain in good shape. It is important to remember that these habits need to be inculcated at a very young age. A number of useful techniques for the development of memory have long been known.

It is better to start the development of a child's memory and attention at the pre-primary age, putting his or her interest in a direction useful for him or her. Children are very curious, and everything that is new to them will be remembered throughout their lifetime. First of all, it is important to be regular in spending time on memory improvement. Exercises should be carried out systematically, being interesting for both children and tutors. Parents or tutors should not make the child practice memory training. The activities should not take much time. Memory exercises are most efficient when organized as games for children. It is very important to support the process of learning and developing those necessary skills that will help your child in the future.

Nourishment

Prior to practising, it is important to consider your child's diet. It is necessary to give the body all necessary vitamins that can be found in common food. For memory improvement, it is important to ensure that the diet is rich in B vitamins, omega acids, fats and magnesium. Iodine deficiency adversely affects the brain function of both children and adults. Food should be organic and free from artificial additives. Seafood, fresh fruits and fish oil significantly improve a child's memory and attention.

Active Lifestyle

Sport should become an essential part of a child's life. Strolls and outdoor activities are very useful for brain function and health. Lack of physical activity is very unlikely to lead to good results in improving the brain function of children. At least evening walks in the park or cycling should be included in the daily routine of a child.

Exercises and Techniques for Memory Improvement

Improving and developing memory is a matter that is very relevant for everyone. Over the past decades, scientists and tutors have been developing different methods for children's memory development. Not all of them are efficient. Yet, there exist some methods that can be practised by almost everyone. Most of them are designed as child games that do not make children exhausted.

Spot the Difference & Puzzles

Children explore the world around them with their eyes. Visual memory is formed long before the moment children can read or distinguish the things they see. What is more, 80% of all information is obtained by using visual memory. Everyone is very likely to remember this interesting game when they were shown two completely identical pictures. Yet, there were several differences that we were to find in a short period of time. Usually every child begins to look for the differences with great interest. It is a good exercise for memorizing information. Puzzles are useful in this respect too. Gathering jigsaw puzzles into one picture is interesting and requires concentration, attention and the involvement of visual memory.

Retelling

Revealing the secret of his success, Henry Ford said that he regularly read books and it helped him keep his brain function and memory in good shape. Reading books can also be considered as memory training. When inculcating the habit of reading fairy tales and stories, it is also necessary from time to time to ask children to retell what they have read so far. Doing it, children begin to memorize stories better. Then, when retelling the text, they will try to reproduce or imagine the stories they have read.

Memory Drawing

You can tell the child fictional stories with interesting episodes from the life of the main characters. They should be colorful and remarkable. Having listened to the story, the child should draw a picture that will represent what he or she has heard. It helps develop auditory memory and attention. The child will listen carefully to your story in order to depict everything in detail.

Guessing Games

These games are interesting for pre-primary children and may be less attractive for school children. Give the child several objects to examine and hold in his or her hands. Then you should blindfold him or her or just ask not to open the eyes. Mix these objects up and pass them to the child one by one so that he or she will be able to guess them by touch. These games are aimed at developing tactile memory. When children try to guess objects with closed

eyes or play blind man's buff, they try to remember all the details they have seen before.

Replacement Game

This game is similar to the one with two pictures, the child needing to find the differences between identical pictures. Put different objects on the table in front of the child and give him or her some time to remember where the objects are. Ask the child to leave the room, then swap several objects or remove some from the table. The child is to figure out what has changed or put the items in the same order they were initially installed. This game develops a child's observation skills. Children with good observation skills tend to process new information faster and demonstrate better academic performance.

Learning Foreign Languages

Research work has shown that people who speak or learn foreign languages have better memory. The teaching methods are especially important when discussing the issue, for every single language requires special attention. Learning foreign languages helps to develop critical thinking skills. A child starts to look at the same matter differently when learning a foreign language. Children often translate their thoughts during a conversation or just begin to think in the language they learn. It makes the brain actively process new information, thus, remaining in good shape.

Mental Calculation

Every single person is unique. Some people can deal with numbers better than anyone, while others are good at learning new languages or achieve success in the creative field. However, some exercises which children begin to do at a young age may develop certain qualities. For instance, performing calculations within one's mind develops logic and is useful for creating one's technical mindset. At first, you should do sums of small numbers, then gradually dealing with bigger numbers.

Problem-solving

Some textbooks and Internet sources offer various tests for the evaluation of the IQ score of children. The tasks help to develop logic and attention. Usually, the test asks you to complete the structure of a figure or select an extra word. When solving such problems, children use visual memory, logic and observation skills.

Sand Drawing

Creative approach to memory training is a very important matter to focus on. Recently, many pre-primary institutions have been conducting sand-drawing lessons. Such lessons are aimed at training memory and attention. Children are to transfer what they see on the picture onto the sand. Those details that let the child concentrate on the drawing process are very important. What is

more, it is a very useful activity to spend free time on. Parents can also join their children.

Learning Poems

Learning poems by heart is likely to be the most unpleasant activity in school. Yet, those children, who often participated in competitions and learned poems by heart, tended to excel at other classes too. Memorizing poetry helps to develop memory. It also enriches the inner world of children.

Memorizing Dates and Phone Numbers

Our brain, resembling the muscles of the body, always needs exercise. Now we rarely remember phone numbers by heart, having the habit of saving important information in notebooks or on our phones. Such an attitude does not let our brain try to memorize information, with it adversely affecting memory. If you want your children to have exact memory, you can simply use routine tasks. For instance, make a list of products for your child to memorize, then check if you have bought every single listed product in the supermarket.

Sound Repetition

Exercises on sound repetition are aimed at developing a child's auditory memory. Blindfold the child and reproduce different sounds: open the door, leaf through the newspaper, pour some water, etc. After that, the child is to retell the sequence of the sounds and explain them

Memorizing Words

Memorizing words is another simple and easy exercise. It is most useful for pre-primary children. Choose 10 different words to learn every morning and memorize them with your child. Ask your child to recall these words several times a day. Using this method, you will improve your child's ability to memorize new information.

Memory is the most important part of your child's intellectual development. Academic performance and future academic achievements depend on the ability to process and memorize new information quickly and efficiently. Therefore, it is necessary to start working with children on this matter at a very young age. It is essential to choose exercises that are aimed at the development of all types of memory: auditory, visual and tactile. It provides an opportunity to use a wide range of exercises and techniques. You also need to take into account the peculiarities of children's short-term and long-term memory. For instance, kids' brains mostly use short-term memory, and it is not surprising that they may not remember the name of the child who they played with in the yard. Babies start to show speech skills at the time they are 9 months old. From then on, everything around begins to seem different and new to them. Babies under 9 months usually remember only their parents and those people who they see every day. But then they come across new information that is recorded in their memory every day. Thus, by memorizing various sounds and objects in the house, babies begin to remember the places of their toys and distinguish between relatives and neighbors by the time they are 1 year old.

Дебаты – умей убеждать

Ораторское мастерство и умение участвовать в дебатах — одни из самых ценных навыков, которые помогают человеку кратко, красиво и убедительно доносить свою точку зрения до собеседника или аудитории. Умение ясно и последовательно излагать свои мысли — необходимость времени, которая становится особенно актуальной в социальных сетях, при обучении, в процессе работы. Искусство красноречия требуется чуть ли не ежедневно: когда надо представить тот или иной продукт или услугу, защитить презентацию или проект. То есть ораторское искусство становится современным трендом и брендом, веянием времени.

Но овладеть искусством красиво говорить и доступно излагать свои суждения — дело далеко не легкое. Самой распространенной формой развития ораторского искусства стали дебаты, получившие широкое распространение среди школьников и молодежи. Польза от участия в дебатах колоссальная. Дебаты дают возможность не только всесторонне развиваться, но и повышают политическую грамотность, уровень знаний и позволяют уже в дальнейшем иметь свою точку зрения. По мнению экспертов, дебатное движение помогает людям раскрыть и развить в себе ораторские способности, овладеть множеством полезных навыков и знаний, усовершенствовать себя и свои интеллектуальные способности. Для тех кто испытывает трудности в публичных выступлениях это хорошая возможность решить данную проблему.

Программа «Дебаты» была запущена в Казахстане еще 25 лет назад. С тех пор дебаты стали популярны среди казахстанских школьников и молодежи в целом.

А в нынешнем году министр науки и образования Казахстана Асхат Аймагамбетов заявил о возрождении дебатного движения в стране. По его словам, ведется работа по подготовке тренеров, открываются клубы и лиги. Это немаловажный момент в развитии дебатов на сегодняшний день, ведь обучать школьников и детей дебатам должны компетентные, образованные и грамотные специалисты, которые дадут полезные и нужные знания об ораторском искусстве. Клубы и лиги в свою очередь дают возможность юным ораторам развиваться в сообществе, обмениваться опытом, оказывать поддержку новичкам, популяризовать дебаты в обществе.

Дебаты – сам по себе сложный процесс. Чтобы человеку развиваться как дебатеру, нужно взращивать в себе такие качества, как уверенность, внимательность, усидчивость. Дебатера отличает не только умение говорить, но и умение слушать и запоминать. «Память — сокровищница красноречия», - писал римский оратор Квинтилиан. То есть дебатер должен воспринимать аргументы и убеждения оппонента, выделять в его словах нужное, чтобы в свою очередь отвечать убедительными аргументами или задавать правильно сформулированные и обоснованные вопросы. Кроме того, дебатера отличает широкий кругозор, умение вникать и анализировать ситуацию, мгновенно принимать решения, рассматривать те или иные вопросы с разных сторон, а также наличие критического мышления. Самая главная его цель – убедить оппонента или аудиторию в том или ином вопросе, донести нужную мысль, используя не просто слова, а аргументы, факты, примеры, грамотно апеллируя ими и рационально распределяя в ходе своей речи. При

этом чтобы все было эффективным, дебатеру следует постоянно совершенствоваться, расширять свой кругозор, разрабатывать свои те или иные навыки и умения. Без этого невозможно стать хорошим дебатером или же добиться успеха в этой сфере.

Одно из ярких преимуществ дебатов — это выработка лидерских качеств. Исследователи отмечали, что наибольшего успеха достигают те политические деятели и лидеры общественного мнения, которые в совершенстве владеют навыками ораторского искусства. Кроме того, дебаты стали неотъемлемой частью политической конкуренции, а навыки публичных выступлений как никогда необходимы современным политическим деятелям в общении с коллегами, электоратом, на выступлениях в средствах массовой информации. Как искусство убеждения дебаты дают возможность уметь отстаивать свою позицию.

По мнению специалистов, участие в дебатах влияет на становление личности школьников и молодых людей. Дебаты формируют и человеческий потенциал, постепенно раскрывая качества, которые несомненно пригодятся в жизни.

Собираясь выступать с речью, спикер обязан четко знать и понимать, какую мысль он хочет донести до аудитории. Исходя из этого, он ставит перед собой задачи. Каждое выступление дебатер обязан четко спланировать и выделить главную и второстепенную информацию, которая вызывала бы интерес у слушателей. То есть желательно ее оформлять в виде тезисов на бумаге, разбивая свою речь по пунктам. Тогда ваше выступление будет последовательным и логично построенным, а следовательно, ясным и понятным для аудитории.

Важный момент при выступлении — это психологическая составляющая. Перед выступлением спикеру следует оценить слушателей, возраст, поведение, наклонности. Необходимо установить психологический контакт с аудиторией, а для этого важны все детали. Походка, осанка, стиль одежды, прическа. Бывает так, что выступающий, видя, как на него устремились десятки взглядов, невольно начинает нервничать, путаться в словах или говорить невнятным голосом. Во избежание этого спикер должен почувствовать слушателей, установить зрительный контакт, удержать внимание. Опытные дебатеры советуют в данном случае смотреть в глаза разным людям, оценивать, интересно ли им выступление, задавать вопросы, делать интонационные паузы, можно позволить себе небольшое отступление от темы, но при этом не забывать о том, какую мысль необходимо донести до людей и в чем нужно их убедить. К слову, такие

приемы, как зрительный контакт, вопросы, отхождение от темы, оживляют и вносят разнообразие в выступление.

Большая проблема для всех начинающих спикеров, как правило — недостаточный словарный запас и ограниченный лексикон. Специалисты советуют простое решение — говорить, говорить и еще раз говорить. Всем известен пример, когда человек берет в руки любой предмет и начинает описывать его разными словами. Но помимо этого все же от дебатера требуются реальные знания, владение определенными терминами и многое другое. Интернет в помощь: сегодня во всемирной паутине можно почерпнуть много достаточно полезной информации, которая сыграет на руку дебатеру во время выступлений. Интернет, чтение художественной литературы, знание терминов играют большую роль в дебатах. Это дает возможность сделать свои выступления более информативными и запоминающимися, а аргументы более содержательными и убедительными. Поэтому многие рассматривают дебаты не просто как интеллектуальную игру, но и как образовательную технологию. Можно сказать, что это тоже часть образовательного процесса и эффективный путь саморазвития.

Нельзя забывать о фактчекинге. Когда спикер, приводя факты, примеры, цитаты, цифры, должен быть уверенным в их достоверности. То есть дебатер озвучивает лишь проверенную и истинную информацию, чтобы у слушателей или оппонентов не возникало сомнений в правдивости и убедительности речи выступающего. Иначе же аудитория может усмотреть противоречия в его словах.

Есть ряд ключевых проблем, которые мешают в совершенстве

овладеть искусством дебатов. Однако они связаны в первую очередь с человеческими факторами. Важно преодолеть свои страхи и убеждения, чтобы побороть в себе эти преграды. Одна немаловажная проблема – это слова-паразиты, главный враг первопроходцев ораторского искусства. Нужно избегать их в своей речи. Обычно люди используют слова-паразиты, когда взволнованы или же спешат выразить свои мысли. То есть спикеру нужно уметь взглянуть на свое выступление со стороны, чтобы заметить слова-паразиты, которые отталкивают аудиторию. На начальных этапах оратору необходимо следить за своей речью, за течением речи, вообще не использовать слова-паразиты, убирать их даже из мыслей. Отсюда и формируется культура речи.

Еще одна особенность ораторской способности, требующая овладения — это темп речи. Необходимо следить за тем, как вы говорите. Слишком быстро произносимое слово трудно уловить, а слишком медленная речь вызывает недоумение, поэтому есть вероятность, что аудитория не будет слушать выступающего. Спикеру нужно стараться делать паузы, выделять нужные места

интонацией, повышать и понижать голос, тем самым привлекая внимание аудитории к себе, выделяя важные моменты своего выступления.

Но все же следует подчеркнуть, что внешние и внутренние факторы дебатов нельзя рассматривать вне способностей и умений человека. В число таких умений входит способность рационально действовать, следовательно, строить свою деятельность, следуя некоторой оптимальной методике или тактике. Очень важным и ключевым является умение не столько хорошо говорить и доказывать, сколько хорошо слушать и понимать, уметь управлять своими эмоциями, быть объективным, беспристрастным, коммуникабельным.

В условиях современной действительности сфера образования столкнулась с необходимостью формирования у подрастающего поколения личностных качеств, которые позволили бы школьникам быть созидателями демократического общества и реализовывать свои возможности в нем. К сожалению, в последние годы наблюдается снижение уровня коммуникативной компетентности и выпускников школ. Ситуация усугубляется еще и тем, что различные альтернативные уроки, которые проводятся в системе школьного образования, находятся в зависимости от элементарной готовности и способности обучающихся к коммуникации.

Дебаты представляют собой не просто увлекательное занятие, интересный урок, но и эффективное средство для развития обучающихся, формирования у них компетенций, необходимых и полезных для успешной жизнедеятельности в условиях современного общества, в частности, компетенций, связанных с коммуникацией. Применение дебатов как образовательной

технологии в учебно-воспитательном процессе способствует созданию устойчивой мотивации к обучению, так как обеспечивается личностная значимость учебного материала для учащихся, наличие элемента состязательности стимулирует творческую, поисковую деятельность, тщательную проработку изучаемого материала. «Дебаты» позволяют эффективно решать весь комплекс задач учебно-воспитательного процесса.

Актуальность формирования таких качеств, как самостоятельность и способность к самоорганизации, толерантность, готовность к сотрудничеству, умение вести диалог, искать и находить содержательные компромиссы, несомненна, так как ситуация в стране, да и во всем мире, постоянно меняется. Понятия устаревают быстро, то есть нужно вооружать детей не конкретными сведениями, а технологиями получения определенных знаний. Одной из самых важных в стандарте основной и старшей школы признана коммуникативная компетентность. Это обусловлено тем, что во всем мире наблюдается резкое снижение культурного уровня. Ситуация с культурой речи принимает угрожающий характер, причем затрагивает все слои населения. Не менее важной причиной внимания к формированию и развитию коммуникативной компетентности является значение слова в нашей жизни, так как оно — важнейшее средство коммуникации. Человек, произносящий речь, приковывает внимание окружающих. Высказывая то или иное суждение, оратор воздействует на слушателя, отстаивает свою точку зрения, доказывает правильность высказанных положений.

Мастерство публичной речи — непреходящая ценность,

существовавшая еще в античности и сохранившаяся до наших дней. Умение говорить и убеждать приобретает особое значение в эпоху демократизации общества, когда у людей есть право свободно выступать, доказывать свою точку зрения и спорить.

Все сказанное порождает противоречие: с одной стороны, нужно формировать навыки публичного выступления, так как активность населения растет и человечество стремится к демократии — свободе слова. С другой стороны, общество не готово к свободному общению, так как культура общения очень низка во всех слоях населения. Особенное значение в этих условиях приобретают технологии, направленные на достижение гарантированного результата. Новый виток развития дебатам в Казахстане дала работа республиканского учебно-методического центра дополнительного образования Министерства образования и науки. Проектный офис по развитию дебатного движения путем создания региональных площадок и клубов «Зияткер» значительно повысил социальную и творческую активность школьников и молодежи во всех областях страны. Существенно повлияло на популяризацию дебатов и проведение дебатных турниров.Но самым значимым событием за последние 15 лет для юных ораторов со всей страны является Национальный школьный дебатный турнир, посвященный Дню Первого

Президента и 30-летию Независимости Республики Казахстан который прошел 27-28 ноября текущего года во Дворце школьников г.Нур-Султан. Отметим, турнир состоялся по инициативе и поддержке Корпоративного фонда «Академия Елбасы» Фонда Нурсултана Назарбаева. Организатором выступил Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования Министерства образования и науки РК.На всех этапах турнира принимали участие порядка 40 тысяч казахстанских школьников. В финал же прошли самые талантливые и красноречивые дебатеры. Чемпионами турнира в казахской лиге стали юные дебатеры: Аяна Битанова, Аружан Кәрімова из Актюбинской области, в русской лиге Диана Мұхамбетжан, Дулат Сериков из Атырауской области.

Польза от дебатов неоспорима. Все вышеперечисленные качества, необходимые дебатеру, проявляются в процессе публичных выступлений на диалоговых площадках. В целом, школьники получают большую пользу от технологии дебатов: впитывание национальных тенденций, воспитание ребенка в соответствии с темпами развития передового общества. Качественное образование и целенаправленное обучение школьников — главный критерий сегодняшнего дня. В ходе игры ребенок старается передать свои мысли словами, знаниями, красноречием, воздействием на слушателя. В эпоху глобализации достижение конкретных результатов с использованием передовых моделей образования — главное требование современности, а дебатные технологии играют в этом важную роль.

Modern Kazakhstan esports

The Italian writer and philosopher Umberto Eco said that «the foundation of every cultural phenomenon are games» and the famous thinker Jean-Paul Sartre viewed games as «a form of human freedom». Indeed, games have a special place in the development of human history. And in the era of digitalization, as it is now, its scale has increased significantly, it has ceased to be just a «game» and has become a specific cultural, public, so to speak, social phenomenon.

For example, take the year 2020, which caused a stir around the world and left an indelible mark on human history. The coronavirus slowed down the world, and because of the pandemic, a lot of work moved online. People were learning remotely, working from home, and participated in meetings via «zoom». It was as if this particular order of life had become habitual for all of us. And that's the way and the rhythm in which the esports industry is developing.

Esports. Yes, read that again. What immediately came to mind? If you did not think about young people who have made millions, stadiums that are full of loud fans and athletes whose popularity exceeds some of the «stars» we know, then you are certainly not aware of a dynamically growing industry at the moment. So, let's find out and understand in detail what esports is.

Let's look at the situation from a century ago, even though it's probably not easy. In a country like England, a new «game» called soccer is emerging. Two dozen men running after one ball, with no clear rules, many do not even understand the purpose of this «sport». But over time, things got better, and «football» took its course and became a sport that has become the national treasure for millions of people. Right now, there are probably few people who haven't seen or heard of soccer. And now look at esports, which appeared 10 years ago and is now on the path of rapid development. It's already clear that it didn't take that long for it to draw the attention of millions of people. So, we can say with confidence, «Esports is the soccer of the twenty-first century».

As the name implies, esports is a competition taking its place in computer games in which a team or individual can participate, it is also a type of sport. Depending on the various goals in the game, it includes shooters, simulators, sport simulators, fighting games, teamplay oriented games with elements of tactics and strategy, and other types and genres.

Let's talk about the history of esports. Games that included competition appeared along with the first computer and arcade games. At that time, although there were not as many players as nowadays, the competition was very high. For example, the first esports event known to all was held in 1972 at Stanford University. At that time, there were only 24 players in the tournament.

And since the beginning of the twenty-first century, videogames began to come out on a new level. In addition, in the 2000s, the Internet and personal computers began to appear in the homes of people around the world more and more. This situation led to increased competition.

The emergence of services such as YouTube and Twitch on the Internet has also had a strong impact on this industry. Because massive esports events are now available to a wide audience, this in turn has led to the rapid development of this industry. Now you didn't have to live in the same city or country as your favorite team to be a big fan of them. It became possible to watch everything online. In addition, such services allowed viewers to communicate with each other during the broadcast. Now, a person sitting anywhere in the world can communicate with other fans and watch the games together.

The popularity and accessibility of the events attracted not only new spectators, but also sponsors and investors. Since then, the budget of tournaments has grown significantly. At the moment, the most popular types of esports are: Apex Legends,

FIFA, Hearthstone, Counter-Strike: Global Offensive, Dota 2, Heroes of the Storm, StarCraft 2, FORTNITE, League of Legends, PlayerUnknown's Battlegrounds, Overwatch, Pro Evolution Soccer. This is just one part of the list of games that are constantly being expanded. Major videogame companies are working hard to develop their own esports leagues. And now, in the age of smartphones, even mobile games are becoming more and more popular.

It should be noted that in 2018 «Qazaq Cybersport Federation» was established in Kazakhstan, that is, the Kazakhstan Esports Federation, and esports was officially registered as a sport. Therefore, now we have every right to call it a sport. Given the novelty of the sport, many people are interested in it for a reason, because according to international experts, in the future the turnover of the industry will exceed $1 billion.

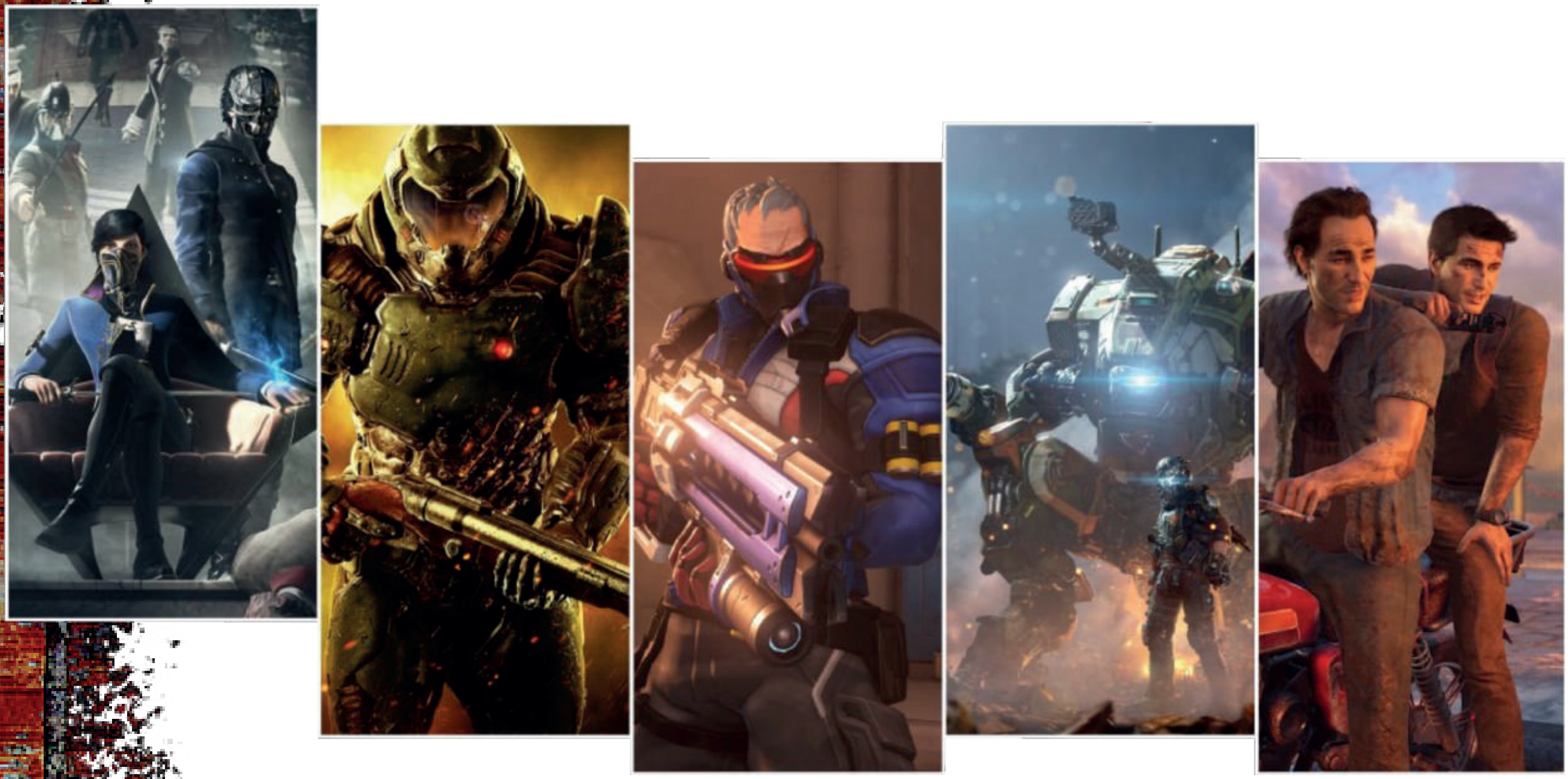

Esports, which is considered a modern sport, is not only a source of income, but also a very entertaining and interesting competition, which is of great interest to many viewers. One should not be surprised, looking at this data. While the number of people who attend such competitions around the world has increased by more than 300 million people, about 1 million people watch the esports in Kazakhstan itself. It is known that many of them are young people. Therefore, speaking of sports, remembering the phrase «magic attracted me» of Seydakhmet Berdikulov, in the twenty-first century, esports has truly become magic.

But, who is a cyberathlete that can do that kind of magic? Let's get that point cleared up. A cyberathlete is a person who plays professionally in one of the esports we listed above. He plays for a certain organization or team and gets paid for it. It should also be noted that the salary depends directly on the experience and skills of the player. As in «usual» sports (soccer, wrestling, swimming), each cyberathlete must improve the necessary skills and constantly improve them. For example, such skills include reaction, strategic thinking, discipline and the ability to be a team player.

The country's youth admire the successes in any field, be it sports or art. Now it seems that the turn has come to esports as well. For example, Kazakhstan ranks 21st in the world in the number of professional players in games such as CS:GO, PUBG and Dota 2. The Kazakhstani players have a lot of victories in their record books.

In 2017, the «Gambit Esports» team with three Kazakhstani players won $500,000 in the Polish «Counter-Strike: Global Offensive» competition in Krakow. This was followed in 2017 by the Kazakhstan team «Avangar», which won the «CIS Minor Championship» and «IEM Katowice PUBG» tournament in 2018, and «BLAST Pro Series Moscow» in 2019.

According to the most popular sports portal Cybersport.ru, the best cyberathlete of the country is Dauren Kystaubaev, whose income exceeds 300 thousand U.S. dollars. Then, he is followed by Karakoz players – Rustem Telepov and Abay Hasenov. We can say that they really found the profits of «playing around».

Although not everything is measured in money. In this context, how will this new sport benefit future generations, the Kazakhstani society? And then the question arises, what will happen if all of our smart and talented young people become addicted to computer games and will be stuck in virtual reality?

In response to these questions, Thomas Bach, president of the International Olympic Committee, says: «It seems too early to say that esports is a full-fledged sport, because we do not see any other elements of sports in it, such as physical and athletic activity». Of course, any innovation, whether from society or individuals, faces resistance or misunderstanding. At one time there was much controversy between those who considered chess a sport and those who considered it simply as a game.

According to some people, playing computer games has a great impact on the mind and psyche of a person. In this case, a group of researchers from York University conducts several experiments with more than 3 thousand people. As a result, it was proved that the concept of computer games does not contain ideas that provoke aggressive behavior. «The studies conducted show that there is no connection between reality and violence in games», says Dr. David Zendle. Thus, it is incorrect to claim that games affect the character of a young person, while the role of upbringing and relationships in the family has much more impact.

Another negative information that is often mentioned in the media regarding computer games is videogame addiction. Indeed, the experts of the World Health Organization have included addiction to videogames in the list of diseases and abnormalities. However, such data

raises doubts among many experts. Because it turns out that such a pernicious addiction occurs only in adolescents and children, whose relations with peers are not good or are in a difficult condition. That is, the main problem here is not in the games, but in the child's mental state and various difficult life situations. Such children need the support of the family, and in case of their absence - the help of psychologists and psychoanalysts.

Recently, the Kazakhstan Esports Federation has defined its goals and shared its plans for the future. Now, starting from 2021, the country's cyberathletes will be awarded with the «master of sports» category, there will also be a distinction between amateur and professional athletes, as well as a special Kazakhstan Championship among schoolchildren and university/college students.

Therefore, if your child ever says, «I'm going to be a cyberathlete», don't quarrel with him/her and don't be unenthusiastic about it. On the contrary, it is worth knowing in advance all the pros and cons of this industry. Here are some tips:

1. A person who wants to do esports must really love videogames. Because any work or activity that doesn't bring you pleasure and enjoyment is pointless, a waste of time. A cyberathlete is, first and foremost, a player who puts his soul into his work.

2. Regularly train and compete against other people. Of course, there are bots made for training, but online games with different opponents who are also into esports will make you better. No matter what type of esports you choose, the most important principle is to constantly compete with other players, because it is impossible to achieve high results in any other way.

3. You need a comprehensive study of your favorite game. You need to know everything about the balance and abilities of the characters in the game. It is also very important to memorize the «geography» of each available location.

4. Watch, study, and learn from other cyberathletes' videos. Master what you need and remember what you don't. Learn their strategies and explore new ones on your own. It will be very difficult without analytical thinking and the ability to adapt quickly to your opponent in esports.

5. Participate in competitions. There are various open tournaments for amateurs in Kazakhstan and around the world. The main advantage in them is that young talent can show themselves to the best of their ability. And these competitions are watched and «hunted» by professional esports team scouts. Therefore, in such tournaments, it is easy to get under the radar. So, everything is in your hands!

6. Become a Pro. As already mentioned, the goals and plans of the Kazakhstan Esports Federation are very ambitious. One of them is to open a professional Esports Academy in the country. They will train athletes to compete at the professional level in the most popular games.

As we can see, there are many more positive aspects of esports than negative ones. Of course, it depends directly on each individual. Finally we have an answer for people saying «playing games day and night in front of the computer is a sport?», «it's not a sport, it's just an entertainment». Because players now are officially recognized as athletes, as in soccer, wrestling, or boxing. So, try to support your child, friend or acquaintance, if he plays games from dawn to dusk, putting all his efforts and «training» for another competition. Maybe at this very moment there is a talent sitting in front of you, who in the future will become a world-class cyberathlete...

Здоровая осанка - как избежать проблем со здоровьем

Каждый первоклассник, несомненно, помнит свой первый день за школьной партой. Возможно, именно в тот день он первый раз услышал от своих учителей фразу «Сидите ровно». Однако всю суть и важность прямой осанки каждый из нас осознает чуть позже. Скорее всего, многие столкнулись с ней лицом к лицу уже при возникших проблемах. Как бы банально это не звучало, но здоровый позвоночник - залог счастливой и беззаботной жизни. Современный человек проводит большую часть своей жизни за рабочим столом, и сидячий образ жизни уже давно стал привычным для всех. Это стало причиной многих проблем, связанных с болями в спине. Почти у каждого в телефоне есть сохраненный контакт знакомого мануального терапевта, ведь масштабы проблем с позвоночником растут день за днем. Даже профессиональные спортсмены часто сталкиваются с это проблемой, хотя многие специалисты утверждают, что они обычно возникают из-за недостаточной физической активности. Наверное, если бы простая фраза классного руководителя с просьбой сидеть ровно и держать осанку поддерживалась аргументами и фактами, то многие уже со школьной поры сделали бы эту привычку образом жизни.

Для начала нужно немного рассказать о самом позвоночнике и почему его здоровая функциональность так важна для каждого человека. Позвоночник состоит из нескольких отделов и каждый из них отвечает за функциональность определенной части тела, а самое главное, что через позвоночник проходит спинной мозг, который регулирует всю жизнедеятельность организма человека. Сигналы и команды, которые отправляет наш мозг, приводятся в действие через спинной мозг, а позвоночник обеспечивает его безопасность. Когда мы хотим поднять руку, мозг посылает сигналы и движение руки активируется. Простыми словами, спинной мозг, получая сигналы, приводит в действие все наше тело, а в нем расположены все нервные ткани человеческого организма. Не сложно предположить плачевные последствия при травмах нервных конечностей. Сам позвоночник

состоит из 32-33 позвонков, которые соединяются между собой межпозвоночными дисками. Они обеспечивают гибкость позвоночного столба, ведь сами позвонки — это костная ткань. В юном возрасте межпозвоночные диски очень гибкие, так как кости молодого организма еще формируются, они растут и все время находятся в движении. В данных дисках есть жидкость, которая с возрастом вытекает при старении организма человека. Вот почему старые люди менее подвижны и более уязвимы при болях в спине. Самая распространенная патология среди молодежи связана именно с межпозвоночными дисками, когда позвонки смещаются и зажимают диск. Это может быть следствием травмы или же других сопутствующих болезней и привычек. Например, искривление позвоночного столба, простыми словами, сколиоз. К сожалению, у большинства людей встречаются разные степени сколиоза и у некоторых они не особо заметны, а боли и проблемы могут быть обнаружены только с возрастом. Если обратить внимание на людей старшего поколения, то невооружённым глазом можно увидеть, что они косят в одну сторону при ходьбе либо прихрамывают на одну ногу, а еще чаще наблюдается разная высота плеч. Специалисты классифицируют данные болезни как остеохондроз или грыжи. Однако нужно помнить, что каждый недуг — это последствие, которое имеет свои причины возникновения. Зачастую медицина борется с последствиями, а не с основной причиной. В свою очередь, сопутствующих причин для проблем со спиной очень много и каждая из них индивидуальна. Последствия проблем с позвоночником могут быть разные, начиная от головной боли и заканчивая хромотой или резкой и сильной болью в пояснице,

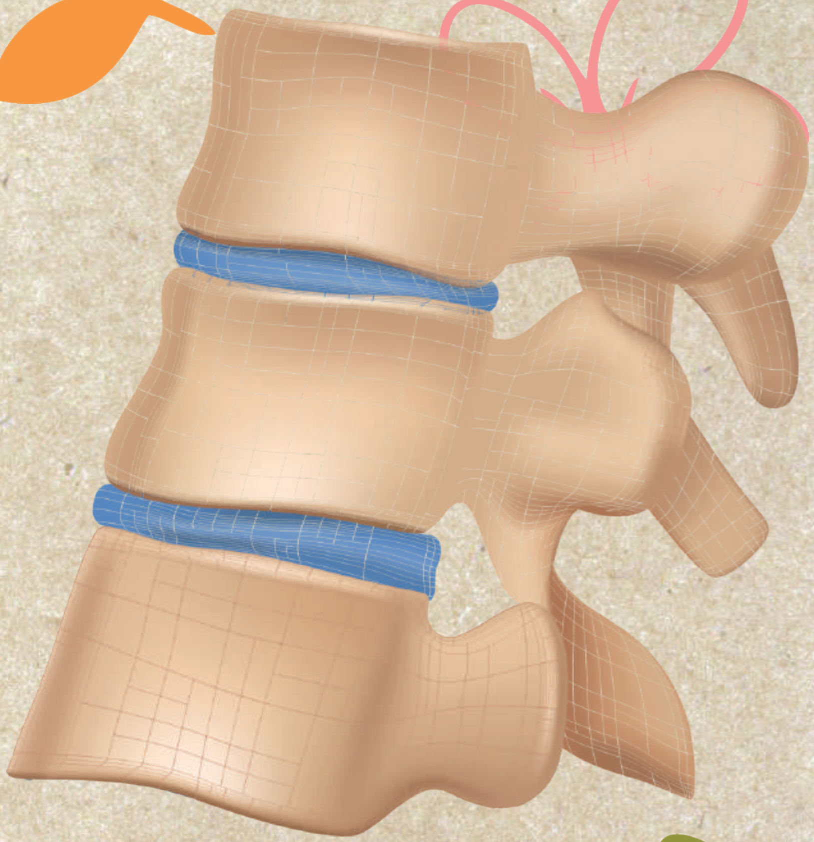

шее, в плечах и руках. Даже если источники боли могут быть вылечены на начальных стадиях с помощью лечебного массажа или физических упражнений, а порой даже через хирургическое вмешательство, именно причины могут вызывать повторяющиеся проблемы снова и снова. Если не учитывать внешние травмы, которые могут нарушить функционирование позвоночника, такие как переломы или смещение позвонков со своей оси, то в большинстве случаев источники болей в спине совсем другие. Многие специалисты придерживаются точки зрения, что боли с спине и других конечностях обусловлены зажатием и истощением межпозвоночных дисков, однако, как показывает анатомия человека, боли могут быть вызваны иными недугами. Пока все усилия врачей были направлены на лечение последствий, во второй половине прошлого века американские ученные выявили такую болезнь, как «Миофасциальный синдром». Сегодня нередко наблюдаются случаи, когда большинство людей с больной спиной вылечились от своего

недуга с помощью обычных физических упражнений, которые активируют разные группы мышц. Миофасциальный синдром — это болезнь, связанная с мышцами, а точнее с сокращением и травмой мышц. Казалось бы, какое отношение могут иметь мышцы к болям в спине, а еще хуже — служить причиной искривления позвоночника. Однако именно травмы мышц, а также разная активность или гиперактивность определённых мышц являются главной причиной болей в спине. Мышцы состоят из волокон, которые соединяются между собой и очень уязвимы. Небольшая травма или удар, полученные при физической активности, могут стать причиной возникновения триггерных точек в волокнах, которые в последующем служат причиной сокращения мышц и их фасций. Все мышцы, соединяясь между собой, прикрепляются к позвоночнику, и излишнее натяжение какой-либо из них приводит к искривлению позвоночника. Триггерные точки — это травмированные участки мышц, которые нужно лечить в первую очередь, иначе лечение позвоночника не приведет ни к чему хорошему, кроме траты времени. Так уж уникально устроен организм человека, что мышцы работают в унисон и неправильное функционирование одной из них приводит к излишней работе другой мышцы. Открытие данного синдрома стало возможным благодаря исследованию нервных корешков спинного мозга. Между каждым позвоночником проходят нервные корешки, которые разделены на передние и задние. Передние корешки отвечают за чувствительность, а задние — за движение. В большинстве случаев, когда специалисты утверждают, что боли в спине или других частях вызваны зажатием нервных корешков, рушится данный миф. Так как в случае зажатия нервных корешков спинного мозга должна присутствовать не только боль, но и части тела должны лишиться активности. Такие случаи наблюдаются

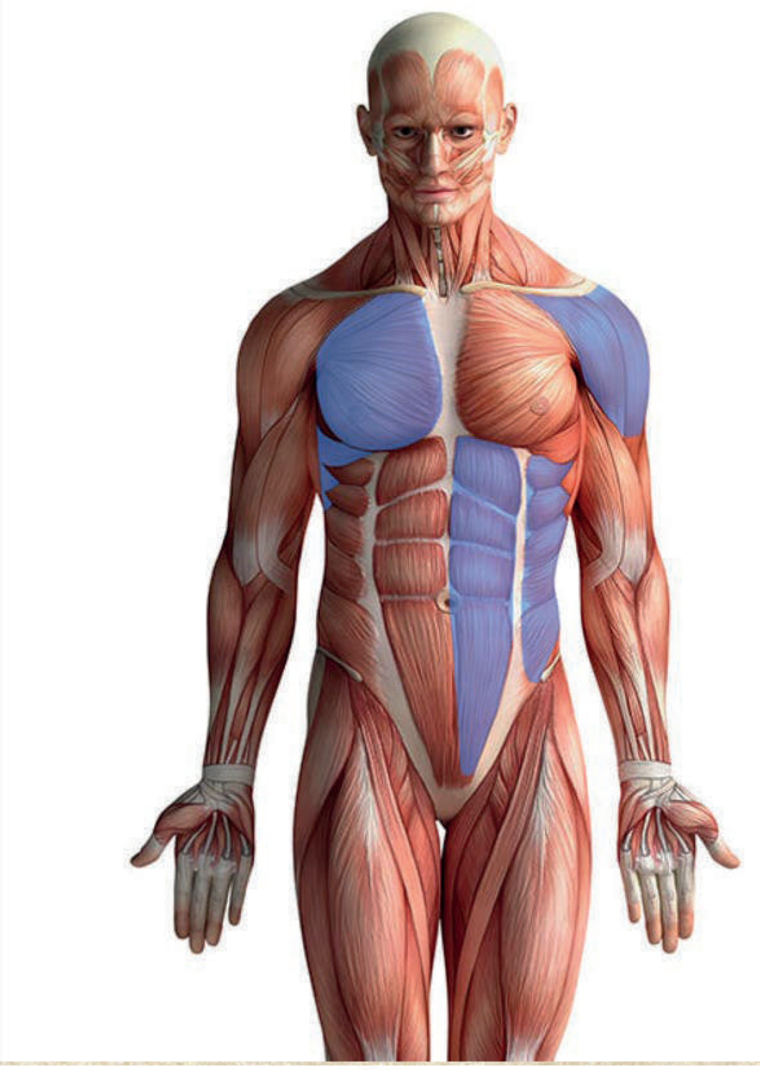

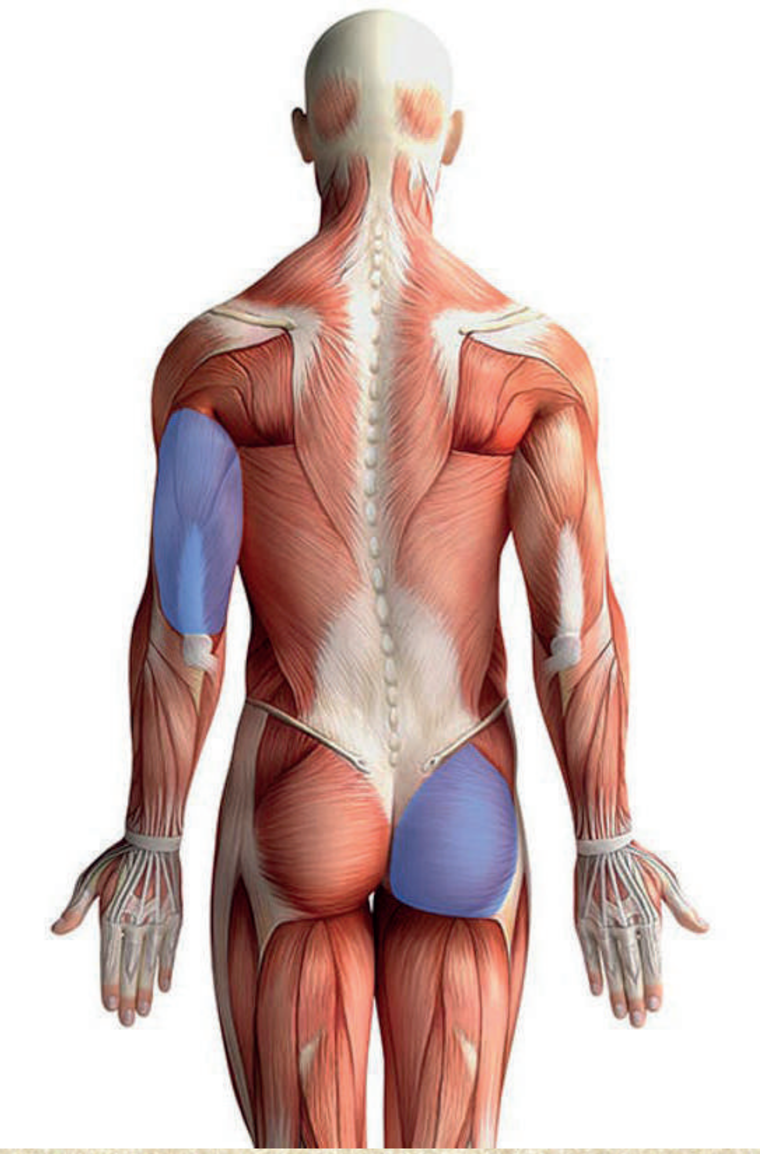

вследствие тяжелых аварий или открытых переломов. Вот почему многие люди находят лечение своего недуга с помощью физических упражнений, направленных на активирование определённых групп мышц, которые могут быть лишены своей активности при обыденном образе жизни. Травма мышц может быть вызвана как из-за недостаточной физической нагрузки, так и излишней нагрузки мышц при занятии спортом или фитнесом. Причины болезней позвоночника в современной медицине классифицируются данным способом, а лечением занимаются специалисты отдельной категории. Сегодня разработаны различные авторские методологии для укрепления мышечного корсета спины и всего тела, а специалистов данной отрасли называют в народе кинезитерапевтами. Они определяют травмированные мышцы и дают рекомендации, упражнения для их восстановления.

Проблемы с позвоночником могут служить причиной для еще большего количества болезней. Недостаточная активность, а порой зажатие позвоночных дисков в шейном отделе являются причиной головных болей и частых утомлений. Даже если человек соблюдает правильный режим сна и следит за

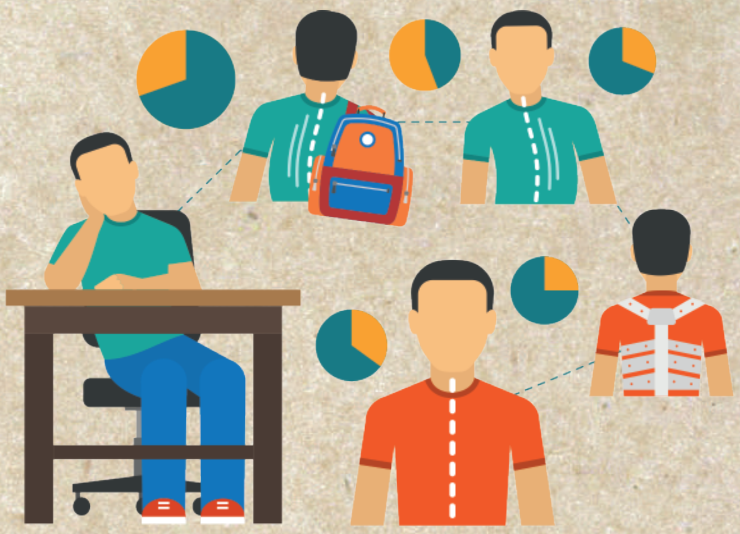

своим здоровьем, то эти боли не уходят. В иных случаях проблемы с позвоночником могут стать причиной искривления других частей тела, например, неправильного расположения таза. В свою очередь, это приводит к разной нагрузке ног и болям при ходьбе, а также другим последствиям. Нередко наблюдается разное функционирование конечностей, даже если такие патологии не наблюдались с рождения. Каждый из этих случаев индивидуален, но также бывают приобретенные привычки, которые могут стать причиной серьёзных проблем с позвоночником и осанкой.

Прямая осанка всегда притягивает взгляды, а такой человек в обществе считается уверенным в себе. Однако каждый ребенок в детстве

на подсознательном уровне копирует привычки своих родителей. Одной из важных составляющих формирования прямой осанки является формирование правильного паттерна шага у ребенка. У большинства людей нарушена данная функция и это можно наблюдать по изношенности подошвы обуви. Обычно каблук изнашивается неравномерно, указывая на внутреннее или наружное изнашивание. Это свидетельствует о том, что нарушен правильный паттерн шага при ходьбе. В свою очередь, следствием может стать искривление тазобедренного сустава, которое также несет вред позвоночнику.

Следующая приобретённая привычка - неравномерное ношение рюкзака или сумки. Зачастую школьники не надевают рюкзак на две лямки, а девушки носят женские сумки на одном плече. Впоследствии, сторона, которая всегда находилась под воздействием определенного груза, более активна и при равномерной нагрузке или же без нагрузки выпирает вперед или же находится выше, чем другая, а это влечет за собой все тот же сколиоз.

Чрезмерная физическая нагрузка также может стать причиной проблем со спиной. Мышцы не могут работать без отдыха, и ежедневные занятия спортом могут их покалечить. Мы уже говорили о последствиях, к которым приводят травмы мышц. Поэтому при занятии спортом нужно составлять индивидуальный план для каждой группы мышц и не пренебрегать нагрузкой. После активной работы каждой группы мышц требуется как минимум 24 часа отдыха для полного восстановления фасций и волокон. Также многие пренебрегают растяжкой до занятия спортом и после. Но разогревание до нагрузок и растягивание мышц после завершения упражнений помогут держать их в тонусе и избежать травм.

Отличный способ сохранить здоровый позвоночник — это занятие йогой. Ведь в обычной жизни мы редко активируем все мышцы, а есть самые глубокие мышцы спины, на которых держится весь позвоночник и от которых зависит правильное функционирование всего тела. Йога не только укрепляет и растягивать все мышцы тела, но также помогает восстановить энергию. Многие упражнения, которые имеют различные названия, напрямую направлены на улучшение кровообращения всего тела. Некоторые сложные упражнения позволяют активировать самые неподвижные и короткие мышцы,

таким образом поддерживая жизненную энергию организма.

Вот почему так важно держать прямую осанку за партой и не сутулиться. К сожалению, в детстве ребёнок не понимает этого, потому взрослым всегда нужно контролировать как сидит и ходит его ребенок. Не помешают и ежедневные получасовые упражнения у стены с прямой осанкой, но не в коем случае нельзя использовать корсеты, если для этого нет других патологических признаков. Ведь при здоровом организме ребенка корсет дает дополнительную опору для мышц спины, и они начинают быть менее активными, так как корсет начинает выполнять их основную функцию. Полезны также катание на лошадях и плавание, при таких видах активности позвоночник находится в действии и растягивается, укрепляя мышечный корсет спины. Кроме того, не помешают и упражнения на турнике, но здесь нужно не переусердствовать, так как при растягивании позвоночника на турнике очень важно, чтобы кончики пальцев ног касались основы, чтобы позвонки был максимально растянуты и не травмировались излишней нагрузкой. Здоровье — это самый важный капитал, который мы начинаем ценить только тогда, когда теряем. Поэтому простые правила и привычки держать прямую осанку являются одним из ключевых моментов счастливой жизни.

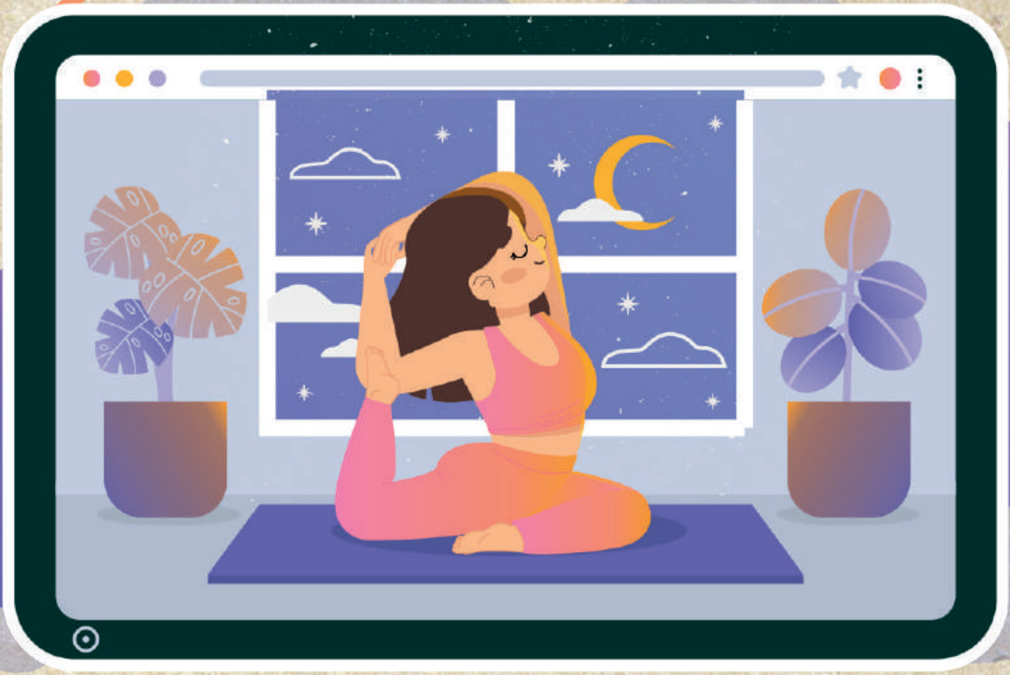

ДҮНИЕЖҮЗІЛІК БАЛАЛАР КҮНІ БАС ҰСТАЗБЕН БІРГЕ

Жыл сайын 20 қараша күні барша әлем Дүниежүзілік балалар күнін атап өтеді. 1954 жылы БҰҰ-ның Бас Ассамблеясы бүкіл әлем елдерінің бейбітшілігі мен балалардың есен-саулығын қамтамасыз ету мақсатында Дүниежүзілік балалар күні мерекесін тойлауды ұсынды. 1959 жылдың 20 қарашасы күні Ассамблея Бала құқықтары жөніндегі декларацияны, 1989 жылы дәл сол күні Балалар құқықтары туралы конвенцияны қабылдады. Содан бері әлем жұртшылығы 20 қарашада Дүниежүзілік балалар күнін атап өтуде.

Елімізде «Бала құқықтары туралы» Заңға сәйкес тегіне, нәсіліне және ұлтына, әлеуметтік және мүліктік жағдайына, жынысына, тіліне, біліміне, дінге деген көзқарасына және тұрғылықты мекенжайына қарамастан барлық баланың құқықтары тең. Мемлекеттің болашақ тізгінін ұстаушыларына қамқорлық көрсету, олардың құқықтарын қорғау – барша қазақстандықтардың міндеті болып табылады.

Тәуелсіздік алған жылдары Қазақстанда 15 халықаралық құжат ратификацияланды және олардың алғашқысы – Бала құқықтары туралы Конвенция.

Биыл 20 қараша – Дүниежүзілік балалар күнінде республикалық балалар өкілдіктерінің II слеті ұйымдастырылды.

Республиканың білім беру ұйымдарындағы балалар өкілдіктерінің қызметі біздің елдегі балалардың құқықтарын қамтамасыз ету жүйесінің жаңа кезеңі болып табылады. Осындай балалар құқықтарын қамтамасыз

ететін балалар өкілдіктері ұйымдастырған кездесудің негізгі мақсаттары мынадай болды:

1. Балалардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау;

2. Балалардың қоғам мен мемлекет өміріне қатысуының өзекті мәселелерін шешуге жәрдемдесу;

3. Балалардың, қоғамның және мемлекеттің игілігі үшін олардың әлеуметтік бастамаларын қолдау.

Осындай өзекті мәселелер төңірегінде өрбіген слет қазіргі әлемде қалыптасқан жағдайға байланысты онлайн форматында өтті.

Слетке ҚР Білім және ғылым министрі Асхат Аймағамбетов пен еліміздегі әр мектепте балалардың құқықтарын қорғаумен айналысатын балалар өкілдіктерінің 2 мыңнан астам мүшесі қатысты. ҚР Білім және ғылым министрі А.Аймағамбетов балалар өкілдерімен кездесіп, еліміздегі балалар мәселелері туралы сөз қозғады.

«Тәуелсіз елдің ұрпағы» атты II Республикалық слеттің қатысушылары балалардың өз құқықтарын қамтамасыз етуге қатысуын тиімді ұйымдастыру, өзекті мәселелерді жедел талқылау, баланың пікіріне құлақ асу, оларды тыңдау қағидаттары негізінде құрылған өкілдік мүшелерінің жаңа бастамалары мен алдағы жоспарларына кеңінен тоқталды.

Министр слетке қатысушыларды айтулы мереке – Дүниежүзілік балалар күнімен құттықтады. Асхат Аймағамбетов

жылдан жылға-жылға бала құқығын қорғау жүйесі жетілдіріліп келе жатқандығын айтты және балалардың ерте жастан бастап мектепшілік өмірдің басым бағыттарын анықтауға қатысуы үшін білім беру жүйесінде «Оқуға құштар мектеп», «Дебат қозғалысы», «Өзін-өзі басқару» сынды жаңа жобалардың бой көтергендігін атап өтті.

Өздері сияқты басқа балалардың да құқықтарын қамтамасыз ету тұрғысында балаларға қатысты әрбір іс-шараға атсалысуға жауапты болып, үлкен міндет алған өкілдік мүшелеріне «Сіздер арқылы біз әрбір баланың үнін есту үшін «халық үніне құлақ асушы мемлекет» тұжырымдамасының бір қағидасын нақты жүзеге асырғымыз келеді. Әрбір бала сіздер сияқты сенетін өкілдерінің бар екенін білуі тиіс», – деді Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрі А. Аймағамбетов.

Онлайн слет барысында балалар министрге жаңа оқу жылында өкілдіктің қолға алған бастамалары жайында баяндап берді.

Мәселен, Шығыс Қазақстан облысының Күршім ауданы Н.Островский атындағы №4 орта мектептің 9 сынып оқушысы Казезканова Аружан «Өзіміз сияқты балалармен тікелей жұмыс жасау өте маңызды болғандықтан, балалардың құқықтарын қорғау комитетімен бірлесіп Инстаграмм әлеуметтік желісінде балаларға арналған «Z_time.kz» парақшасын аштық», – деп өкілдіктің жаңалығымен бөлісті. Ал Ақтөбе қаласының № 49 орта мектебінің 9 сынып оқушысы Тұрарқызы Дария болса, балалар өкілдіктері арасында «Медиа клуб» құрылып, жұмыс істеп жатқандығын тілге тиек етті.

Сонымен қатар өз кезегінде №85 мектеп-лицейінің 10 сынып оқушысы Сарқытбай Ерсұлтан Нұр-Сұлтан қаласы бойынша балалар өкілдері мен 84 мектеп директорлары орынбасарларынан арнайы чат құрылғандығын айтып, еліміздегі жас кәсіпкер ретінде балалардың тұлғалық дамуына пайдасын тигізетін танымдық кітаптардың тізімін атады.

Ал Павлодар қаласы № 37 орта мектептің 11 сынып оқушысы Галлямова Дария «Қоршаған ортаны аялау – біздің міндетіміз ғана емес, парызымыз», – дей отырып, өзінің туған жерінің патриоты ретінде өңірлерде «Эко-Әлем» экологиялық жобасын ұйымдастыру туралы ұсыныс жасады.

Сондай-ақ, слет қатысушылары балалар арасындағы басқа да мәселелермен яғни жол қауіпсіздігі, зорлық-зомбылық, қатігездік, әлімжеттік, балаларды агрессивті интернет-контенттен қорғау сияқты қазіргі кезеңдегі өзекті проблемалар тұрғысынан өздерінің ұсыныстарын білдірді.

Жиын соңында министр А.Аймағамбетов өкілдік мүшелерінің ұсыныстары мен жобаларын мақұлдап, балаларға қатысты мәселелерді әр уақытта қолдайтындығын жеткізді.

Осылайша ашық әрі еркін атмосферада өткен слет қатысушыларға ерекше әсер қалдырды. Еліміздің бас ұстазы Асхат Аймағамбетовтың қатысуымен өткен бұл жиын балалардың көңілінде зор сенім ұялатып, білім мен ғылымға деген құлшынысын арттыруға мотивация берді.

Как поступить в зарубежные ВУЗы на грант

Всеобщая глобализация в современном обществе охватывает не только экономические отношения, но и сферы социального обеспечения и образования. Отрадно, что именно обмен международным опытом в сфере высшего образования развивается необычайными темпами. Университеты ближнего зарубежья и стран Европы каждый академический год предоставляют стипендии и гранты для поступления иностранным студентам. В ряде стран уже несколько десятков лет работают программы бесплатного обучения международных студентов. Важно отметить, что рейтинг стран и высших учебных заведений, куда поступают наши выпускники, очень часто меняется. Предпочтения абитуриентов варьируются согласно нескольким пунктам. Многие выпускники при поступлении в зарубежные университеты выбирают ранговые учебные заведения. Большинство из них находятся в Европе и США. Стоит отметить, что для поступления данные ВУЗы требуют высокую академическую успеваемость, а также хорошие результаты по международным экзаменам. Из-за большого количества желающих учиться в престижных университетах пороговые баллы и отборочные этапы проходят очень строго. Порой в конкурсе на одно место участвуют более 10 человек и даже больше. Последнюю декаду казахстанские выпускники выбирают университеты в Сингапуре, Гонконге и Южной Корее. Следующими странами, куда часто поступают наши выпускники, являются те, где находятся университеты, которые ежегодно предоставляют гибкие условия для поступления на бесплатное обучение. В ряд стран с такими учебными заведениями входят Чехия, Польша,

Китай и Турция. Как ни странно, в последние годы уменьшается количество поступающих в университеты Малайзии, хотя в период с 2010 по 2015 годы они пользовались большим спросом. Кроме того, в рейтинге популярных стран для поступления на учебу среди выпускников занимает особое место Германия. Большинство студентов выбирают немецкие университеты из-за высокого уровня академической подготовки, особенно по медицинским специальностям. В последнюю группу стран для поступления входят снова Канада, США и Англия. Однако здесь казахстанские выпускники выбирают университеты с целью параллельного получения вида на жительство или визы. В большинстве случаев они поступают на платное обучение и уровень образования не является для них приоритетной задачей. Казахстан стал одной из стран, которые особо четко осознали необходимость международной интеграции знаний и опыта в сфере образования. Так, в начале текущего столетия перед молодым поколением открылась возможность бесплатного обучения за счет государства в рамках программы «Болашак». Сегодня большинство выпускников данной стипендиальной программы успешно вернулись в страну и занимают руководящие должности, трудятся на благо общества. Наряду с государственной программой,

которая модернизировалась за последние годы из-за наличия международных университетов уже в нашей стране, студенты, поступающие на бакалавриат, рассматривают и другие международные программы для поступления в зарубежные высшие учебные заведения.

Если забить в поисковую систему запрос о грантах и стипендиях в зарубежные университеты, можно наткнуться на кучу страниц, которые предоставляют данную возможность. Однако в большинстве программ есть свои нюансы. Прежде всего нужно рассказать о разнице между стипендиальной программой и грантом, а еще некоторые университеты предоставляют частичные гранты и кредиты на обучение, которые можно отработать во время учебы. Главное отличие гранта от стипендии в том, что грант покрывает расходы на обучение и выплачивается только единожды, а стипендия выплачивается на периодической основе и включает расходы на проживание и питание. Кроме того, в США уже давно практикуется система студенческих кредитов на обучение. Так как в данной стране всего небольшое количество правительственных грантов, то предусмотрены другие виды для обучения на платной основе. Студентам выдаются кредиты на обучение в сумме до 17 тысяч долларов, которые они могут отрабатывать, работая в университете не больше 10 часов в неделю. Некоторые иностранные университеты предоставляют гибкую систему скидок на обучение. В США и Англии также учитывается финансовый доход семьи обучающегося, а иногда частичные скидки можно получить на специальных олимпиадах или конкурсах, которые проводят университеты.

Почти все программы

для поступления в зарубежные университеты требуют пороговых баллов по определённым международным экзаменам. Наверное, каждый выпускник уже знает, что из себя представляют экзамены на знание английского языка и международный экзамен SAT. Минимальные баллы для поступления и участия в конкурсе на бесплатное обучение варьируются от требований университета или стандартов отбора программы. Стоить отметить, что по многим программам сроки подачи документов приходятся на начало года и первый квартал, поэтому для успешной сдачи всех документов требуется заранее сдать все экзамены, а подготовку начинать уже в 10 классе.

Напоследок, не стоит ограничиваться только поиском специальных международных образовательных программ для поступления в зарубежные университеты, так как многие университеты каждый академический год проводят специальные конкурсы и предоставляют квоты для иностранных студентов. Для получения данной информации необходимо тщательно ознакомиться синформациейнаофициальныхсайтах учебных заведений. Сейчас такие гранты очень часто предоставляются в Японии и США. Что касается специальных квот на бесплатное обучение, то в большинстве случаев они предоставляются соседними государствами, такими как Россия и Кыргызстан. Кстати, согласно статистке, приведенной «Forbes», среди зарубежных стран, где обучаются казахстанские студенты, Россия занимает первое место. Возможно, этому благоприятно послужило географическое положение соседнего государства, но также стоит отметить, что российские ВУЗы занимают лидирующие места по подготовке специалистов в определённых областях.

Если определённые страны требуют у абитуриентов сдачи определённых экзаменов на знание дисциплин для поступления, то для обучения в Турции и Чехии достаточно получить школьный аттестат и подтвердить владение

государственным языком страны обучения. Так, уже около 15 лет казахстанские студены обучаются по программе от правительства Турции «Turkiye buruslari». Для участия в конкурсе необходимо сдать перечень документов, пройти экзамен на знание турецкого языка и выбрать университет из предлагаемого списка. Стоит отметить, что количество образовательных программ и университетов очень обширно и предоставляется не только выпускникам школ, но и магистрантам и докторантам. Заключительный этап — прохождение собеседования. Программа покрывает все расходы студента, включая перелеты и проживание в общежитии. Такие же условия для поступления предоставляются в университетах Чехии, Польши и Китая. Некоторые университеты приглашают иностранных студентов на обучение для повышения рейтинга своего

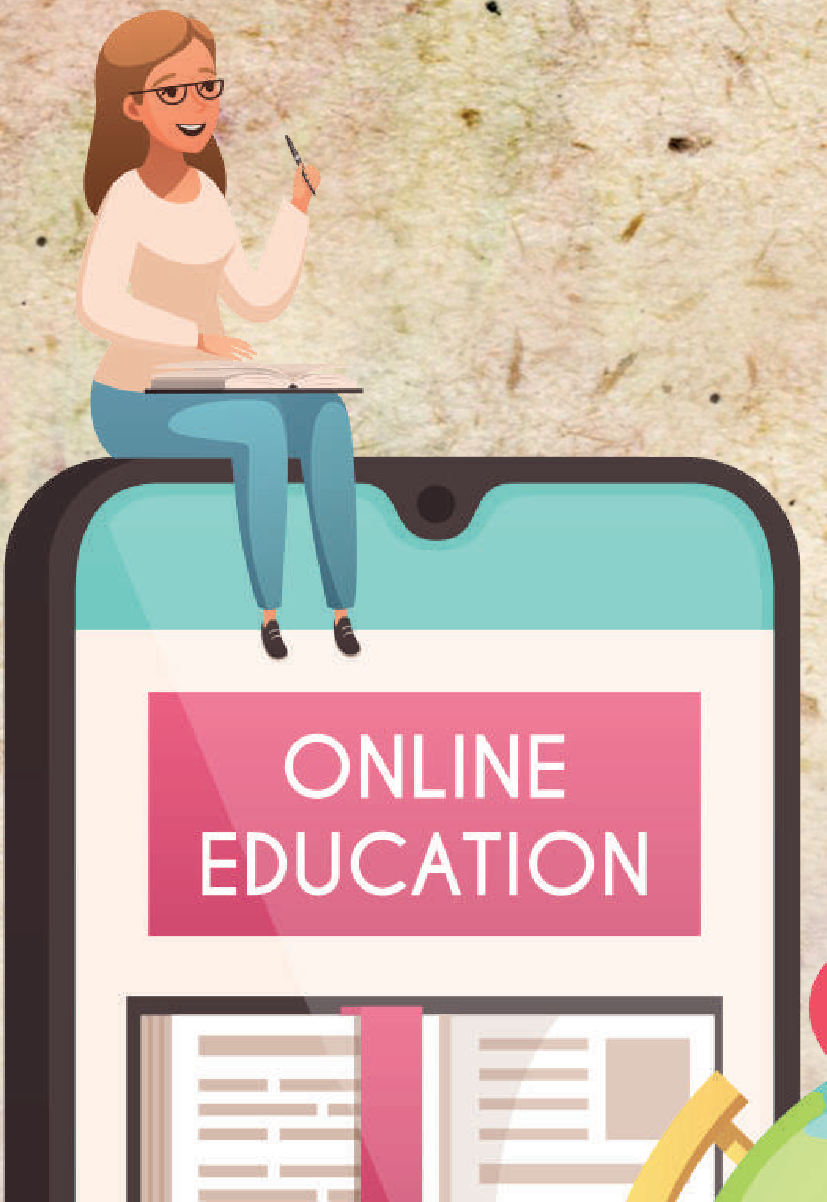

учебного заведения, поэтому в некоторых странах очень гибкие условия отбора, но может отличаться уровень качества образования.

В последние годы казахстанские абитуриенты выбирают университеты США, однако в данной стране даже местным студентам сложно получить гранты на обучение. К тому же, школьная образовательная программа крайне отличается от нашей. Выпускники специализированных и международных школ Казахстана могут напрямую поступить в университеты США, так как их школьная программа адаптирована под международные стандарты. Не все выпускники, поступившие в университеты США, обучаются на гранте, но есть немало уникальных случаев, когда призеры международных университетов получают приглашения сразу от нескольких ведущих американских высших учебных заведений. Для поступления в Америку лучше всего рассматривать гранты и конкурсы, которые предоставляют сами университеты, и заранее начать собирать свое портфолио, также заранее необходимо сформировать справку о финансовом состоянии и доходе семьи. Самая популярная программа для поступления в США для казахстанцев — программа Фулбрайта. Она начала свою работу еще в 40 годах прошлого столетия для укрепления международных академических связей между студентами

США и других стран. Данная программа проходит в формате открытого конкурса для прозрачности. Программа также поддерживается государством. Полную информацию о необходимых документах, сроках и требованиях можно получить на официальном сайте программы.

Сегодня почти для каждой страны предусмотрены международные программы для привлечения иностранных студентов, однако некоторые представители бизнеса не остаются в стороне и также помогают студентам при поступлении в зарубежные университеты, а некоторые даже помогают адаптироваться в новой стране и координируют своих студентов на первых этапах. На данный момент таких агентств насчитывается более 100 в стране, многие из которых уже на протяжении долгих лет лидируют по качеству оказания услуг.

Важно понимать, что и в Казахстане сейчас можно получить достойное образование, во многих университетах предусмотрены специальные программы, когда студент может получить сразу два диплома по окончании, модульно проходя выпускные курсы в зарубежном университете. Если раньше зарубежное образование было в приоритете при трудоустройстве, то в данное время больше ценятся личные навыки и умения выпускника. К тому же, нынешние студенты уже во время обучения параллельно проходят производственные практики и знакомятся со своей профессией на деле, что в свою очередь положительно оценивается работодателями. Поэтому обучение за рубежом сейчас — субъективный выбор каждого по его желанию, а не требование рынка труда. Обучение за рубежом — это полезный опыт, который необходим для большинства людей, так как при соприкосновении с другой культурой и атмосферой у человека расширяется кругозор. Здесь также необходимо отметить разнообразие менталитета и привычек представителей каждой страны. Кроме того, многие передовые проекты, которые сейчас работают в нашей стране, были переняты благодаря интеграции. Не секрет, что в большинстве случаев авторами данных проектов выступают студенты, обучавшиеся за границей.

Как бы стремительно не росла всеобщая глобализация, каждый должен не забывать свои корни и традиции. Ведь находясь за пределами своей страны, каждый гражданин представляет собой культуру и ценности своего народа. К сожалению, встречались случаи, когда казахстанские студенты попадали в разные ситуации и скорее всего, кроме всех важных вступительных экзаменов для поступления за рубеж, выпускникам изначально необходимо четко осознавать ответственность не только за свое будущее, но и за имидж своей страны, родины.

ҰБТ: Өзгерістер мен жаңашылдықтар

Қазақстандағы ҰБТ тарихы

Орта білім беру ұйымдарында білім беру сапасын сырттай бағалау мақсатында, 2004 жылы республикамыздың мектеп түлектерін қорытынды аттестаттау мен университеттерге түсу емтихандарын біріктіретін Ұлттық бірыңғай тестілеу (ҰБТ) енгізілді. Кейін 2017 жылдан бастап мектеп түлектерін қорытынды аттестаттау мен ҰБТ бөлек өткізілетін болды.

Сөйтіп ҰБТ жоғары оқу орындарына түсуге арналған іріктеу емтихандарының бір нысаны болып қалды.

2019 жылдан бастап ҰБТ жылына 4 рет өткізіледі:

1) 15 және 20 қаңтар аралығы;
2) 26 және 31 наурыз аралығы;
3) 20 маусым мен 5 шілде аралығы;
4) 17 және 20 тамыз аралығы.

ҰБТ-ны неліктен жылына 4 рет тапсырады?

2019 жылдан бастап ҰБТ жоғары оқу орнына ақылы негізде түсу үшін жылына 4 рет, яғни қаңтар, наурыз, маусым, тамыз айларында өткізіледі.

Әр ҰБТ-ны тапсыру кезінде оқуға түсушіге түрлі бейіндік пәндер комбинациясын таңдау мүмкіндігі беріледі.

Білім беру грантын тағайындау конкурсына қатысу үшін оқуға түсуші маусым айында өтетін ҰБТ-ны тапсыруы қажет.

Жылына 4 рет тапсыру – бұл ең біріншіден, жоғары білім алуға қолжетімділікті арттыру мақсатында енгізілген норма. Сонымен қатар тестіленуші бірнеше рет тестілеу тапсыру арқылы шамалас тестілеу мазмұндарымен танысу үшін және маусым айында өткізілетін негізгі ҰБТ-ға психологиялық жағынан дайындық ретінде енгізілген.

Тестілеуге қатысу бағасы 2242 теңгені құрайды. ҰБТ форматы 5 пәннен, яғни 3 міндетті, 2 бейіндік пәннен тұратын 120 тест тапсырмасынан құралады. Тестілеудің жалпы уақыты – 4 сағат (240 минут).

Ұлттық тестілеу орталығының мәліметіне сәйкес, 2020 жылы ҰБТ 3 рет, атап айтсақ, қаңтар, маусым, тамыз айларында қағаз форматта өткізілді. Наурыз айындағы ҰБТ елімізде енгізілген карантиндік режимге байланысты өткізілмеді. Маусым және тамыз айындағы тестілеу санитарлық талаптарды сақтай отырып өткізілді. 19 шілде күні дене қызуы көтеріліп, аудиторияға кіргізілмеген түлектер үшін қосымша тестілеу өткізілді.

Карантин жағдайында өткізілген тестілеудің әрбір

кезеңінде медициналық-санитарлық талаптары сақталды. Атап айтқанда, медициналық қызметкерлердің кезекшілігі ұйымдастырылып, тестіленушілер аудиторияларға әлеуметтік қашықтықты сақтай отырып отырғызылды, маска режимі қатаң сақталып, дезинфекциялық іс-шаралар жүргізілді. Баррикадалық лenталар, тоннельдің, залалсыздандыру дезинфекциясының, тепловизордың, антисептикалық сұйықтықтардың, дезинфекциялық кілемшелердің және қолданылған маскаларды жинауға арналған тасымалды қоқыс жәшігінің, кварцтауға арналған аппараттың болуы да талап етілді.

2020 жылдың тағы бір ерекшелігі – тестілеу кезінде тестіленушілерге қарапайым негіздегі калькуляторды қолдануға рұқсат берілуі.

ҰБТ-2021: Онлайн формат

Биыл елімізде ҰБТ алғаш рет электронды форматта ұйымдастырылды. ҰБТ «бір компьютер – бір камера – бір тестілеуші» қағидаты бойынша 51 пункте өтті. Сондай-ақ, 2020-2021 оқу жылындағы ҰБТ-ның негізгі артықшылығы – әрбір тестіленуші грантқа өту үшін 2 рет тест тапсыру мүмкіндігін алды. Яғни былтыр және одан алдыңғы жылдары тестіленуші ҰБТ-ны бір рет қана тапсырса, ал биыл грантқа түсу үшін ҰБТ-ны тапсыруға екі мүмкіндік берілді.

Сонымен қатар тестілеу 5 пән бойынша өтті. 3 негізгі міндетті және 2 бейінді пән. Бұл тарапта аса өзгерістер болған жоқ. Тапсырмалар саны өзгермеді, 120 болып қалды.

«Жыл сайын тест сұрақтарының базасы 30%-ға жаңартылады. Биыл бірінші рет бейіндік пәндер бойынша контекстік сұрақтар енгізілді. Олар баланың логикалық ойлау дағдыларын тексеруге және функционалдық сауаттылыққа арналған.

Тест электронды форматта өткендіктен негізгі мақсат ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету болды. Сол себепті ҰБТ жабық VPN арнасында өтті. Бұл жүйе сертификациядан өткізілген», – деп айтқан болатын Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім департаментінің директоры Әділет Тойбаев ОКҚ-да.

ҰБТ-2021: Электронды форматтың қағаз форматтан артықшылығы неде?

«Электронды форматтағы академиялық адалдық және объективтілікті қамтамасыз ету үшін нұсқалар онлайн форматта қалыптастырылды. Бұрын сұрақтардың, нұсқалардың қайталанып кетуі болса, қазіргі уақытта электронды форматта мұндай проблемалар жоқ. Сонымен қатар, дұрыс жауап кодтары кездейсоқ форматта жасалынды. Яғни олардың қайталану мүмкіндігі болған жоқ» деген болатын Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім департаментінің директоры Әділет Тойбаев.

Қандай артықшылығы бар:

- талапкер тестілеу күні мен орнын өзі таңдау мүмкіндігі;
- тестілеу уақытын үнемдеу. Жауап парағының шеңберлерін бояудың орнына тестіленуші пернелерді басуы керек;
- алдыңғы тест тапсырмаларында таңдалған жауаптарды қайта өзгерту мүмкіндігі;
- тестілеу нәтижелерін өңдеу кезінде кездесетін қателерді болдырмау, яғни жауап парағында боялған немесе жартылай боялған жауаптарды сканердің дұрыс оқымауы, жауап парағын толтыру барысында басқа секторлардың боялып кетуі және т.б;
- тестіленуші қате толтырылған деректерін өзгертуге, сондай-ақ тапсыру тілін, пәндерін ауыстыруға мүмкіндігі бар;
- тестілеу нәтижелері аяқталғаннан кейін бірден сол жерде, сонымен қатар жеке кабинетте көрсетіледі;
- тестілеу аяқталғаннан кейін 30 минут ішінде апелляцияға беру мүмкіндігі бар;
- тестілеуді өткізу рәсімін тұрақты бақылау жүргізіледі («бір тестіленуші – бір камера» қағидаты бойынша бейнебақылау камералары, ахуалдық орталық, Face ID жеке басын сәйкестендіру);
- калькулятор, мерзімді кестелер және тұздардың ерігіштігі компьютерде орнатылған яғни бәрі қолында;

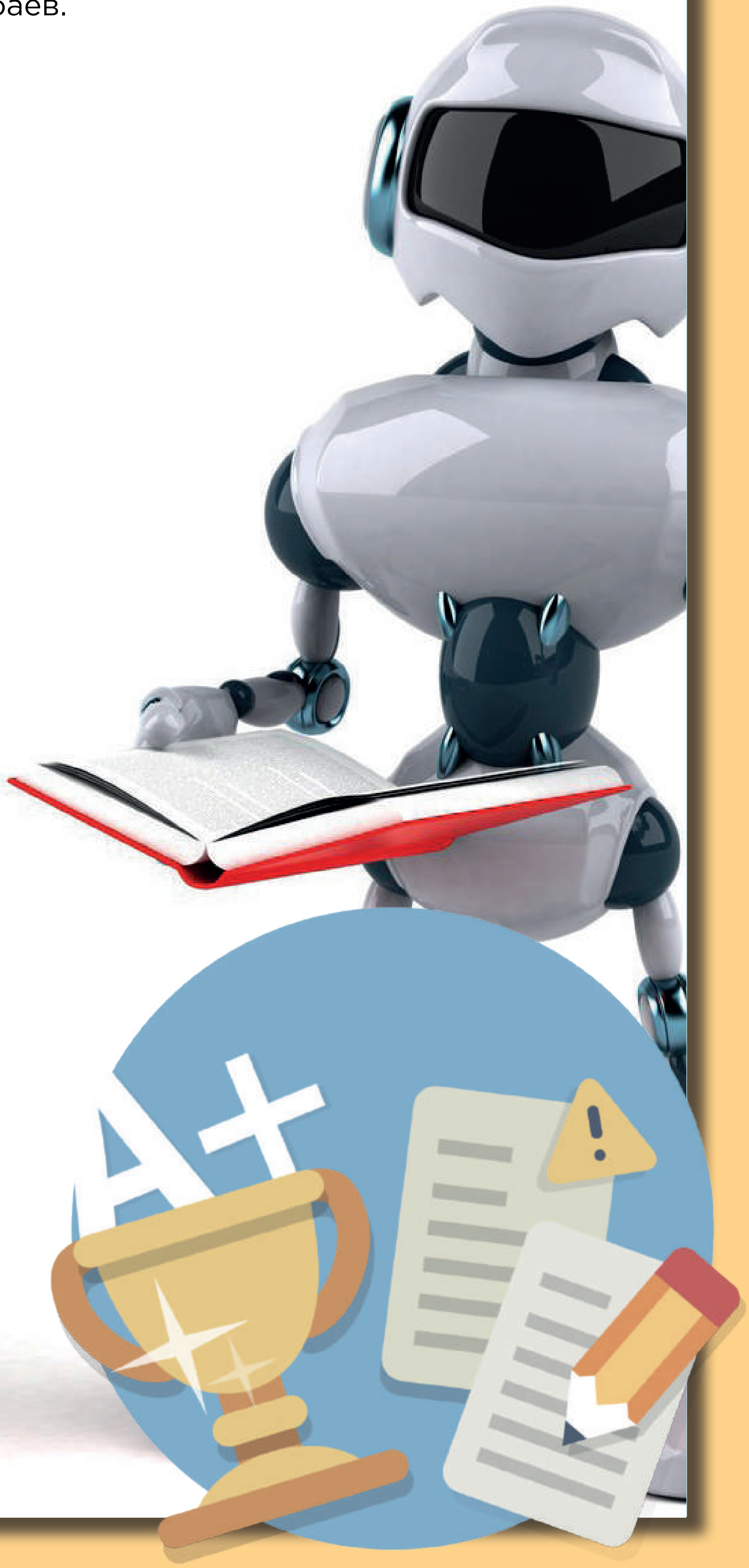

- нұсқалар мен дұрыс жауаптар кодтарының бірегейлігі. Тестіленушінің нұсқасы кездейсоқ іріктеу әдісін қолдану арқылы оны қосымшада авторизациялау сәтінде ғана қалыптастырылатын болады. Сонымен қатар тест тапсырмаларының жауаптары жоғарыда аталған әдіс негізінде де таратылады. Кездейсоқ таңдау әдісін қолдану тест нұсқаларының бірдей болу ықтималдығын да, түсушілердің дұрыс жауаптарының кодтарының сәйкес келу ықтималдығын да жоққа шығарады.

2021 жылы қанша түлек ҰБТ тапсырды?

2020-2021 оқу жылында ҰБТ-ға 145 288 талапкер қатысты. Оның ішінде 109 693-і (75,5%) қазақ тілінде, 35 245 немесе 24,3%-ы орыс тілінде, 350 (0,2%) ағылшын тілінде тест тапсырды.

Биыл Ұлттық бірыңғай тестілеудің орташа балы – 69,08-ді құрады. Бұл 2020 жылмен салыстырғанда 5 балға артық. Шекті балды 88 101 (60%-дан астамы) түлек жинады. 57 187 (39,4%) тестіленуші шекті балға қол жеткізе алмады.

1 923 оқушы 120 балдан жоғары жинаса, ең жоғары 140 балды бір талапкер иеленді. 2020 жылы жоғары балл 139 болды.

ҰБТ: Тест тапсырмаларының мазмұны жаңартылды

Ұлттық бірыңғай тестілеуге арналған тест тапсырмалары тест спецификациялары негізінде әзірленеді. Тест спецификациялары Қазақстан Республикасы Үкіметі бекіткен мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттары мен Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрі бекіткен Жалпы білім беру ұйымдарына арналған жалпы білім беретін пәндер бойынша үлгілік оқу бағдарламаларына негізделеді.

Мамандық бойынша шекті балл көлемі

ҰБТ-дан өткен және оның нәтижесі бойынша қанша балл жинаған талапкер оқуға жіберіледі:

- ұлттық Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бағдарламаларын іске асыратын Қазақстан Республикасының білім беру ұйымдарына (ЖЖОКБҰ) – кемінде 65 балл;

- «Педагогикалық ғылымдар» білім беру саласы бойынша – кемінде 75 балл;

- «Ауыл шаруашылығы және биоресурстар», «Ветеринария» білім беру салалары бойынша – кемінде 60 балл;

- басқа ЖЖОКБҰ-ға – кемінде 50 балл;

- «Денсаулық сақтау және әлеуметтік қамтамасыз ету (медицина)» білім беру саласы бойынша – кемінде 70 балл.

Бұл ретте ҰБТ-ның әр пәні бойынша әр шығармашылық емтиханнан кемінде 5 балл алу қажет.

Республикалық бюджет немесе жергілікті бюджет қаражаты есебінен қысқартылған оқу мерзімін көздейтін

жоғары білімі бар кадрларды даярлаудың ұқсас бағыттары бойынша оқуға арналған жоғары білімнің білім беру грантын беру конкурсына қатысу үшін техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білімі бар, ҰБТ-дан өткен және оның нәтижелері бойынша кемінде 25 балл, оның ішінде ҰБТ-ның әрбір пәні және шығармашылық емтихан бойынша кемінде 5 балл жинаған адамдар жіберіледі.

ҰБТ жүргізу кезіндегі тәртіп

Тестілеудің басталуы тәртіпке байланысты болады. Талап сақталмаған жағдайда түлекке нәтижелерді жою немесе жоққа шығару қаупі төнеді. Тестілеуді тапсыру кезінде түлектің сақтауға міндетті ережелері бар.

Атап айтсақ, ТҮЛЕККЕ:

- сөйлесуге;
- бір орыннан екінші орынға ауысуға;
- емтихан материалдарымен алмасуға;
- көшіруге;
- дәрісханаға шпаргалкаларды және басқа әдістемелік әдебиетті, калькулятор, фотоаппарат, мобильдік байланыс құралдарын пайдалануға және енгізуге рұқсат етілмейді.

Түлектің анықталған фактіні бұзуы жағдайында тексеруші түлекті дәрісханадан шығару және тыйым салынған заттарды анықтау актісін құрастырады. Әрі қарай тексеруші мемлекеттік комиссия төрағасына түлектердің ережелерді бұзу айғағы туралы хабардар етеді.

Емтихан материалдарын тестілеуге бөлінген уақытта түлек тест тапсырудан бас тартқан жағдайда оның жұмысы өңделмейді, сондай-ақ тестілеуге берілген уақыт аяқталған кезде бітіруші емтихан материалдарын тапсырудан бас тартқан фактіні тіркеу туралы акт құрастырылады.

Түлектің нәтижелерді жоюы және күшін жоюы туралы шешім

қабылданған жағдайда ол өзі оқыған мектепте дәстүрлі емтихан нысанында қорытынды аттестатауды тапсырады. Бұнда ол биылғы жылы ЖОО-ға түсу құқығынан айрылады.

Апелляция беру процесі қалай жүргізіледі?

Тестілеу өткізу кезінде қатысушылардың құқықтарын қорғау, тест тапсырмаларын бағалауда туындаған қарама-қайшылықтарды шешу және бірыңғай талаптардың орындалуын қамтамасыз ету мақсатында Республикалық апелляциялық комиссия және ҰБТ өткізу пункттерінде жергілікті апелляциялық комиссия құрылып, жұмыс істейді.

Апелляция өтініштері ҰБТ нәтижелері хабарланғаннан кейін келесі күнгі сағат 13.00-ге дейін қабылданады және оны апелляциялық комиссия күнтізбелік бір күн ішінде қарастырады.

Түсуші тест тапсырмаларының мазмұны немесе техникалық себептер бойынша тестілеу нәтижесімен келіспеген жағдайда, арнайы нысан бойынша ҰБТ өткізу пункттеріндегі апелляциялық комиссия төрағасының атына өтініш береді. Түсушінің өзімен бірге жеке басын куәландыратын құжаты, тестілеуге рұқсаттамасы болуы керек. Апелляциялық комиссия түсушінің әрқайсысымен жеке жұмыс жүргізеді.

ҰБТ өткізу пунктіндегі апелляциялық комиссия апелляцияны қанағаттандыру жөнінде шешім қабылдаса, өтінішті Республикалық апелляциялық комиссияның қарауына жібереді. Оның шешімі соңғы болады. Кейін қабылданған шешім бойынша өтініш берушіге хабар беріледі.

Тестілеу ғимаратына түлектер Face ID арқылы кіре ме?

2021 жылғы қаңтар айындағы ҰБТ-ға кіргізу кезінде түсушілердің жеке басы бетінің көлемдік-кеңістіктік формасының сканерленуі арқылы сәйкестендіру пайдаланылмайды. Түсушілер жеке басын куәландыратын құжатпен, жеке басын куәландыратын құжаты жоқ тұлғалар туу туралы куәлігімен және Білім және ғылым министрінің 2017 жылғы 2 мамырдағы №204 бұйрығымен бекітілген «Ұлттық бірыңғай тестілеуді өткізу» және «Ұлттық бірыңғай тестілеу тапсырғаны

туралы сертификат беру» мемлекеттік көрсетілетін қызмет қағидаларының 2-қосымшаға сәйкес нысан бойынша өзі білім алатын орта білім беру ұйымының анықтамасымен кіргізіледі.

Биылдан бастап ҰБТ-ға кіргізу түсушілердің жеке басы бетінің көлемдік-кеңістіктік формасының сканерленуі арқылы жүргізілді.

«Шпаргалка» алып кіретін түлектерге кеңес

2021 жылғы қаңтар айындағы ҰБТ-да 5 күннің қорытындысы бойынша тестілеуге кіргізу барысында металл іздегішпен тексеру кезінде тыйым салынған заттар табылған 254 тестіленуші тестілеуге жіберілмеді және 176 тестіленуші тыйым салынған зат пайдаланғаны үшін аудиториядан шығарылды.

Тестілеуден шығарылғандардың басым көпшілігі телефон қолданғандар болды. Сол себепті тестіленушілерді тестілеуге тыйым салынған заттарсыз, смартфон, шпаргалкасыз келуге шақырамыз. Яғни талапкерді тестілеуде ешбір құралдың көмегіне жүгінбей, тек өз білімімен ҰБТ тапсыруға шақырамыз.

Биыл тестілеуге кіргізу 3 кезеңдік тексерістен тұрды. Алғашқысы Face ID жүйесі арқылы тұлғаны сәйкестендіру. Екіншісі, тестіленушінің жеке құжаты арқылы тексеру және тестіленуші өз орнына келіп отырған кезде оның тұлғасын қайта растау.

Мәліметке сәйкес осы жылғы шілдедегі тестілеу барысында бөгде тұлғаларды кіргізудің 18 оқиғасы тіркелді.

Сонымен қатар тестілеу барысында тыйым салынған заттарды алып кіру әрекеті бойынша 756 түлек ҰБТ тапсыру мүмкіндігінен айырылды.

Одан бөлек, ережені бұзғаны үшін тестілеу кезінде аудиториядан 1 305 адам шығарылды. Олардың да тест нәтижелері жойылды.

Сонымен қатар Тестілеу орталығы ҰБТ-ға қатысты барлық жаңалық орталықтың әлеуметтік желі парақшалары мен ресми сайтында жарияланатынын және барлық ата-анаға, түлекке жаңалықтармен тек ресми парақшалардан танысқаны жөн екендігін ескертеді.

НОВОЕ ВРЕМЯ - НОВЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ!

НУРМАГАМБЕТОВА Амина

Бала өкілі-Ұланбасы
Ученица 9 класса средней школы №16 г. Нур-Султан

В детском и подростковом возрасте активное развитие и обучение играют огромную роль в формировании личности. Теоретические знания и практический опыт, полученные в этот период жизни, на мой взгляд, являются фундаментом для дальнейшего обучения и профессионального роста.

Сто лет назад, чтобы получить образование, людям приходилось преодолевать большие трудности. Не хватало школ, университетское образование получали совсем небольшое количество людей. Только состоятельные семьи могли позволить себе качественное образование. Двадцать лет назад процесс получения информации был также достаточно долгим и сложным. Детям и подросткам приходилось часами искать необходимую информацию в библиотеках, и доступными были только книги и журналы, издаваемые в своей стране, на одном-двух языках.

За последние годы цифровые технологии дали современным детям и подросткам безграничные возможности для обучения и развития. Нам доступны практически любые данные, изложенные в текстовом, аудио- и видеоформате. Многократно возросла скорость обмена информацией. Так, если «вчера» ученый опубликовал свою научную статью, то уже «сегодня» ее можно обсуждать и анализировать. Более того, можно обратиться к автору с вопросами, используя приложения для обмена сообщениями. Современное поколение имеет возможность

практиковать иностранные языки с его носителями в онлайн-режиме. Моей маме для получения такого практического опыта разговора на английском языке пришлось пройти жесткий отбор по программе «Camp counselor» и оплатить дорогостоящий перелет. На сегодняшний день мне нужно лишь найти иностранного собеседника в социальных сетях.

К сожалению, многие ребята моего поколения воспринимают новые возможности как нечто обыденное и не используют весь потенциал. Я считаю нецелесообразным использование высокоскоростного интернета исключительно для просмотра мультфильмов и подростковых сериалов. Онлайн-игры, на мой взгляд, могут не только отнимать время и деньги, но и негативно отражаться на физическом и психологическом состоянии человека. То есть самый ценный и интересный период жизни, предназначенный для обучения и развития, расходуется крайне неэффективно.

Вместе с этим есть примеры того, как казахстанские ребята воспользовались новыми возможностями: открыли онлайн-бизнес, реализовали социальные проекты, приняли участие в новейших образовательных программах и пр. Такие примеры должны стать не единичными, а принять массовый характер в казахстанском обществе.

Президент РК К. Касым Жомарт Токаев на Форуме казахстанско-российского молодежного сотрудничества «Волонтерство - социальный лифт молодежи» отметил: «Наша молодежь - движущая сила прогресса. Задача всех государственных органов - создавать условия для успешной самореализации молодых людей, поддерживать добрые начинания». У современных казахстанских детей и подростков уже есть большие возможности для самореализации и развития. Вопрос в том, используются ли они в полной мере? Возможно, необходима разработка системы мотивации детей и подростков в использовании цифровых технологий не только как средства досуга и развлечений, но и как мощнейшего инструмента обучения и развития.

Время считается самым ценным ресурсом человека. От того как мы используем свое время сегодня, будет зависеть будущее нашей страны. Ведь сегодняшние дети и подростки завтра возглавят государственные организации и частные компании. Мы должны быть конкурентоспособны не только в масштабах страны, но и в масштабах всего мира, и для этого у нас есть все необходимое. Современная казахстанская молодежь должна быть двигателем культурно, духовно и научно развитой страны!

БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР

Рая Келесқызы, қазақ тілі, әдебиет пәнінің мұғалімі, зерттеуші-педагог

Қоғам дамуының қай кезеңінде болмасын білім беру, ұрпақ тәрбиелеу ісі адамзат алдындағы биік мақсаттардың бірі болғандықтан, шешімін күттірмейтін маңызды мәселе болып қала береді. Өскелең ұрпаққа заманауи білім беру қоғам дамуының кез келген сатысында өзектілігін жойған емес. Мысалы, өткен ғасырдың, яғни 1924 жылы Орынборда басылған «Тәрбиеші жетекші» атты еңбегінде Жүсіпбек Аймауытов «мұғалімнің айналысатыны үнемі қозғалып, өзгеріп өсетін, өркендейтін тірі адам болғандықтан, біркелкі әдіспен табан аумай шектеліп қалуға болмайды... Сабақ үйрету үйреншікті шеберлік емес, ол үнемі жаңадан жаңаны табу», – деп мұғалімнің алдында ел тағдыры, адам тағдыры тұрғандығын, заман дамуына сай мұғалім де іс-әрекетімен, мәдениетімен, білікті білімімен, ұйымдастырушылық қабілетімен заман дамуына сай кәсіби тұрғыдан қалыптасу, заман ағымына ілесу міндет екенін дәлелдеп берді.

«Білім туралы» заңның 8-бабында «Білім беру жүйесінің басты міндеті - оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық коммуникациялық желілерге шығу, ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке тұлғаны қалыптастыруға, дамытуға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау» деп жазылған.

Ендеше, жаңа мұғалім қандай болуы керек? Өзгермелі қоғамдағы жаңа ұстаз жаңа инновациялық технологияларды меңгерген, үнемі шығармашылық ізденісте жүретін, әдістемелік жұмыстардың шебері болу қажет.

Жаңа инновациялық технологиялар дегеніміз не? Қазір білім беру саласында технологияларды қандай мақсатпен пайдаланып жүр?

XXI ғасыр – ақпараттық, озық технологиялар заманы. Сондықтан сабақта жаңа инновациялық технологияларды тиімді пайдалану – өмір талабы. «Инновация (жаңалық жарату) – қазіргі ойлау үлгісі мен дәстүрлі таным ерекшелігіне ұқсамайтын жаңа ойлау жүйесін тауып шығару, кезектегі білім мен материалдық мүмкіндіктерді пайдалана отырып көнені өңдеу, бар нәрсені тіпті де жақсарту, кем нәрсені толықтыру, жаңа нәрсені тапқырлау, тың нәрсені байқау, жаңа зат, жаңа әдіс, жаңа жол, жаңа орта жаңалығымен өмірді жаңарту, сөйтіп

адамға және адамзатқа бақыт жарату».

Қазіргі таңда жаңа инновациялық технологияларды шебер ұстаз оқушылардың жас ерекшелігіне, біліміне, қабілетіне қарай саралап таңдап, олардың шығармашылық әлеуетін көтеру, функционалды сауаттылығын қалыптастыру мақсатында қолданады.

Жаңартылған білім беру бағдарламасы оқушының төрт тілдік дағдысын: тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылымды дамытуды көздейді. Оқылым, тыңдалым, жазылым, айтылым дағдылары оқушының коммуникативтік дағдылары болып саналады. Коммуникативті дағдыларды басшылыққа алып оқыту функционалды сауаттылықты қалыптастыруға мүмкіндік береді. Аталған дағдыларды игерту оқу жоспарында бір-бірімен тығыз байланысты «шиыршық әдісімен», яғни қарапайымнан күрделіге қарай, бірте-бірте білім, білік дағдылары кеңейтіліп қалыптасады. Оқушыларды заманауи әдіс-тәсілдермен оқытып, шығармашылық, зерттеушілік іс-әрекетке дайындау, зерттеушілік пен ізденістің білім, білік дағдыларын меңгерту – қазіргі заман талабы. Бүгінгі таңда инновациялық технологиялардың түрлері көп: жобалап оқыту технологиясы, сын тұрғысынан ойлауды дамыту технологиясы, модульдік, деңгейлеп оқыту технологиясы, сатылай комплексті талдау технологиясы, ойын технологиясы, білім берудегі интерактивтілік технологиясы, дамыта оқыту технологиясы т.б. Оқыту технологияларымен жұмыс жүргізу 5 кезең арқылы қалыптасады. Олар: оқып меңгеру, оқығанын тәжірибеде қолдану, дағдылану, шығармашылық бағытта дамыту, нәтижеге қол жеткізу.

Оқушының білім, білік дағдыларын, жеке тұлғалық қасиетін ескере отырып тиімді инновациялық технологияны таңдап, түрлі әдіс-тәсілдерді пайдаланып оқушыға білім беру мұғалім тарапынан шеберлікті талап етеді.

Жаңаша оқыту технологияларының барлық стратегиялары сабақта үш саты бойынша қолданылады:

I саты – оқушының қызығушылығын ояту, ой шақыру. Сабақтың бұл бөлімінде сол күнгі тақырып, проблема бойынша оқушының оқыған немесе алдыңғы сабақтан алған білім қорын практикада қолдану, сабаққа қызығушылығын, белсенділігін ояту, сабақтағы іс-әрекетіне

мотивация беру.

II саты – мағынаны ажырату. Бұл бөлімде оқушы жаңа ақпаратпен танысады, ой елегінен өткізеді. Алған біліміне жан-жақты талдау жасайды.

III саты – рефлекция. Алынған ақпаратты ой елегінен өткізеді, қорытады.

Балаға білім беруде, үйретуде әр мұғалімнің өз тәжірибесі бар. Қытай даналығы: «Айтсаң, ұмытып кетемін, көрсетсең, есте сақтаймын, ал өзіме істеуге берсең, мен бәрін түсінемін» деген екен. Баланың қабілетіне сай технологиялардың тәсілдерін таңдап қолдану – шеберлік.

Баланың сабаққа белсенділігін арттырып, шығармашылыққа баулитын технологиялардың бірі – сын тұрғысынан ойлауды дамыту. Ол сабақта оқушылардың қызығушылығын оятып, ой қозғай отырып, оқушының өз ойымен өзгелердің ойына сыни қарауға үйретеді. Оқушыны мұғаліммен, сыныптастарымен еркін сөйлесуге, пікір таластыруға, бірін-бірі тыңдауға, құрметтеуге, өзекті мәселені шешу жолдарын іздей отырып, қиындықты жеңуге баулиды. Оқушы – ойланушы, өзінікін дәлелдеуші, мұғалім – бағыттаушы.

Сын тұрғысынан ойлауды дамыту әлемнің түкпір-түкпірінен жиылған білім берушілердің бірлескен еңбегі болып саналады. Оны Чарльз Тэмпл, Куртис С. Мередит, Джинни, Л. Стил жүйеге келтірген. Оның негізі Л.С.Выготский, Ж.Пиаже теорияларынан алынады. Технологияның тәсілдері: «Синквейн» тәсілі, түртіп алу жүйесі, «кубизм» стратегиясы, «пікір алысу», «болжам» стратегиясы, «ирек» стратегиясы, «ҚҚҚ» әдісі, «екі жақты күнделік» және тағы басқалар. Оқытуда жақсы нәтижеге қол жеткізу үшін аталған стратегияларды сабақтың мазмұнына қарай пайдалану қажет.

Топтастыру стратегиясының авторы – американдық Гудлат. Аталған стратегия оқу материалын график түрінде жүйелеу, яғни мәтіннің маңызды бөлігін

бөліп, график түрінде белгілі бір тәртіппен орналастыруды көздейді. Мұны қызығушылықты ояту және ой толғау кезеңдерінде пайдалануға болады.

Ойын технологиясы – педагогикалық жұмысты ойын түрінде ұйымдастырудың әдістері мен тәсілдерінің жиыны. Ойын – оқу үрдісіндегі оқытудың әр формасы, әрі әдісі ретінде дербес дидактикалық категория. Ойын элементтерінің сабақ барысында басты мақсаты – білім беруді ойынмен ұштастыру. Баланың ойынға белсенді түрде қатысуы оның ұжымдағы басқа да әрекеттерін айқындайды.

Бүгінде Қазақстандағы мектептер бірнеше технологиямен жұмыс істейді. Жобалап оқыту технологиясы оқушының жеке тұлғасына көзқарасты өзгертеді. Аталған технология оқушылардың жоспарлау және күрделене беретін тапсырмаларды орындау арқылы меңгеретін білімді арттыруға мүмкіндік береді.

Жобалау технологиясы XIX ғасырдың екінші жартысында АҚШ ауыл шаруашылығы мектептерінде пайда болған. Оның негізін психолог және педагог, философ Джон Дьюи қалаған. Дьюидің ілімін жалғастырушы – Колумбия университетінің жанындағы мұғалімдер колледжінің профессоры Ульям Херд Килпатрик. Оның пікірінше, балаларды өз жұмысының жемісін көруге ынталандыру арқылы оларды үлкен өмірге дайындауға болады.

Ол оқушыны оқу үдерісін ұстазбен бірге тең дәрежеде жүзеге асырушы ретінде қарастырады, оның жас және жеке ерекшеліктерін ескеріп отырады. Бірінші кезекте оқушыға субъект ретінде қарау керек. Оқытудың мазмұны мен түрі толыға түседі, яғни әдістемелік жүйе адамгершілік тұрғыдан байи түседі.

Жобалап оқыту технологиясының қолжетімділігімен, қабылдау шапшаңдығын арттыруымен, барлық мұғалімнің қолдануына тиімді екендігімен ерекшеленетінін тәжірибе көрсетіп отыр. Одан басқа, технология кез-келген сыныпта, кез-келген пән бойынша қолданыла береді, оның жан-жақтылығы осында.

Жобалап оқыту технологиясы жобалау кезінде де және оны жүзеге асыру кезеңінде де қолданылатын мынадай бес түрлі сатылардан тұрады:

Оқушының білім, білік дағдыларын, жеке тұлғалық қасиетін ескере отырып тиімді инновациялық технологияны таңдап, түрлі әдіс-тәсілдерді пайдаланып оқушыға білім беру мұғалім тарапынан шеберлікті талап етеді.

Жаңаша оқыту технологияларының барлық стратегиялары сабақта үш саты бойынша қолданылады:

I саты – оқушының қызығушылығын ояту, ой шақыру. Сабақтың бұл бөлімінде сол күнгі тақырып, проблема бойынша оқушының оқыған немесе алдыңғы сабақтан алған білім қорын практикада қолдану, сабаққа қызығушылығын, белсенділігін ояту, сабақтағы іс-әрекетіне мотивация беру.

II саты – мағынаны ажырату. Бұл бөлімде оқушы жаңа ақпаратпен танысады, ой елегінен өткізеді. Алған біліміне жан-жақты талдау жасайды.

III саты – рефлекция. Алынған ақпаратты ой елегінен өткізеді, қорытады.

Балаға білім беруде, үйретуде әр мұғалімнің өз тәжірибесі бар. Қытай даналығы: «Айтсаң, ұмытып кетемін, көрсетсең, есте сақтаймын, ал өзіме істеуге берсең, мен бәрін түсінемін» деген екен. Баланың қабілетіне сай технологиялардың тәсілдерін таңдап қолдану – шеберлік.

Баланың сабаққа белсенділігін арттырып, шығармашылыққа баулитын технологиялардың бірі – сын

тұрғысынан ойлауды дамыту. Ол сабақта оқушылардың қызығушылығын оятып, ой қозғай отырып, оқушының өз ойымен өзгелердің ойына сыни қарауға үйретеді. Оқушыны мұғаліммен, сыныптастарымен еркін сөйлесуге, пікір таластыруға, бірін-бірі тыңдауға, құрметтеуге, өзекті мәселені шешу жолдарын іздей отырып, қиындықты жеңуге баулиды. Оқушы – ойланушы, өзінікін дәлелдеуші, мұғалім – бағыттаушы.

Сын тұрғысынан ойлауды дамыту әлемнің түкпір-түкпірінен жиылған білім берушілердің бірлескен еңбегі болып саналады. Оны Чарльз Тэмпл, Куртис С. Мередит, Джинни, Л. Стил жүйеге келтірген. Оның негізі Л.С.Выготский, Ж.Пиаже теорияларынан алынады. Технологияның тәсілдері: «Синквейн» тәсілі, түртіп алу жүйесі, «кубизм» стратегиясы, «пікір алысу», «болжам» стратегиясы, «ирек» стратегиясы, «ҚҚҚ» әдісі, «екі жақты күнделік» және тағы басқалар. Оқытуда жақсы нәтижеге қол жеткізу үшін аталған стратегияларды сабақтың мазмұнына қарай пайдалану қажет.

Топтастыру стратегиясының авторы – американдық Гудлат. Аталған стратегия оқу материалын график түрінде жүйелеу, яғни мәтіннің маңызды бөлігін бөліп, график түрінде белгілі бір тәртіппен орналастыруды көздейді. Мұны қызығушылықты ояту және ой толғау кезеңдерінде пайдалануға болады.

Ойын технологиясы – педагогикалық жұмысты ойын түрінде ұйымдастырудың әдістері мен тәсілдерінің жиыны. Ойын – оқу үрдісіндегі оқытудың әр формасы, әрі әдісі ретінде дербес дидактикалық категория. Ойын элементтерінің сабақ барысында басты мақсаты – білім беруді ойынмен ұштастыру. Баланың ойынға белсенді түрде қатысуы оның ұжымдағы басқа да әрекеттерін айқындайды.

Бүгінде Қазақстандағы мектептер бірнеше технологиямен жұмыс істейді. Жобалап оқыту технологиясы оқушының жеке тұлғасына көзқа-

расты өзгертеді. Аталған технология оқушылардың жоспарлау және күрделене беретін тапсырмаларды орындау арқылы меңгеретін білімді арттыруға мүмкіндік береді.

Жобалау технологиясы XIX ғасырдың екінші жартысында АҚШ ауыл шаруашылығы мектептерінде пайда болған. Оның негізін психолог және педагог, философ Джон Дьюи қалаған. Дьюидің ілімін жалғастырушы – Колумбия университетінің жанындағы мұғалімдер колледжінің профессоры Ульям Херд Килпатрик. Оның пікірінше, балаларды өз жұмысының жемісін көруге ынталандыру арқылы оларды үлкен өмірге дайындауға болады.

Ол оқушыны оқу үдерісін ұстазбен бірге тең дәрежеде жүзеге асырушы ретінде қарастырады, оның жас және жеке ерекшеліктерін ескеріп отырады. Біріншi кезекте оқушыға субъект ретінде қарау керек. Оқытудың мазмұны мен түрі толыға түседі, яғни әдістемелік жүйе адамгершілік тұрғыдан байи түседі.

Жобалап оқыту технологиясының қолжетімділігімен, қабылдау шапшаңдығын арттыруымен, барлық мұғалімнің қолдануына тиімді екендігімен ерекшеленетінін тәжірибе көрсетіп отыр. Одан басқа, технология кез-келген сыныпта, кез-келген пән бойынша қолданыла береді, оның жан-жақтылығы осында.

Жобалап оқыту технологиясы жобалау кезінде де және оны жүзеге асыру кезеңінде де қолданылатын мынадай бес түрлі сатылардан тұрады:

– мақсат қою (кіші мақсаттар жүйесі);

– диагностика;

– оқушының өзіндік жұмысының мөлшері;

– жобаның логикалық құрылымы;

– түзету.

Интербелсенді оқыту технологиясы бұл коллективтік, өзін-өзі толықтыратын, барлық қатысушылардың өзара әрекетіне негізделген. Оқу процесіне оқушының қатыспай қалуы мүмкін болмайтын оқыту процесін ұйымдастыру, яғни «интербелсенді оқу» дегеніміз өзара қарым-қатынасқа негізделген оқыту, диалог арқылы үйрету.

Оқытудың негізгі қағидасы:
• Әрекет арқылы үйрету;
• Орта қалыптастыру;
• Дербестікке баулу;
• Өмірмен байланыстыру.

Әр мұғалім оқушылармен жұмыстың жаңа формаларын ойлап таба алады. Оқушылар бір-біріне сұрақ қойып, жауап береді, әрі жұптасып жұмыс істей алады. Мысалы:

Интербелсенді лекциялар мен семинарлар;
• Пікірталастар;
• Өз позицияңды ұстану;
• Дискуссия;
• Дебаттар;
• Рөлдік /іскерлік/ ойын;
• Ойындар;
• Тренингтер;
• Жұптасып жұмыс істеу;
• Сұрақтар қоюда ынталандыру және тағы басқа.

Елбасы Қазақстан халқына Жолдауында «Компьютерлік техниканы, интернет, телекоммуникациялық желі, электрондық және телекомуникация-лық құралдарды, мультимедиялық электронды оқулықтарды оқу үрдісіне тиімді пайдалану арқылы білім сапасын көтеру керек» деп, білім беруде жаңа ақпараттық технологияларды қолдану міндеттерін шешу керектігін атап көрсеткен болатын. Демек, мұғалім тек өз пәнін терең біліп қоймай, ақпараттық-коммуникациялық технологияны жан-жақты меңгерген, ақпараттық құзырлы маман болуы керек. Ақпараттық-коммуникациялық технологияның оқушының жан-жақты білім алуына, шығармашылығын дамытуына, тигізер пайдасы мол. Ақпараттық-коммуникациялық технология оқушыларға білім беріп қана қоймай, ойлау қабілетін дамытуға, іске асыру құралы ретінде пайдалану дағдыларын қалыптастыруға, ақпараттық қоғамға бейімделуіне мүмкіндік береді. Осылайша, оқушының шығармашылық қабілетін дамытады, таным көкжиегі кеңейеді, білімін жоғарылатуға мүмкіндіктері артады, электронды оқулық арқылы көптеген қосымша деректер алады.

Қорыта келе, білім берудегі барлық жаңа инновациялық технологиялар оқушылардың оқу материалын терең түсінуге, бір-бірінің ой-пікіріне сын көзімен қарай отырып, жаңа, тың, идеялар туындауына жол ашып қана қоймай оқу мотивациясының артуына,алған теориялық білімін практикада қолдануына, шығармашылығын дамытуға ықпал етеді. Сондай-ақ, инновациялық технологияларды мұғалімнің меңгеруі – мұғалім құзыретінің дамуының, кәсіби өсуінің тура жолы.

THE WAY NEUROMARKETING INFLUENCES OUR DECISIONS

Neuromarketing is a means of developing a marketing strategy based on the perception of a purchase processed by the human subconscious. This method provides marketing specialists with both practical and technical tools for covering a larger part of their target audience.

Neuromarketing is the most important innovation of the 2000s in the field of marketing and communications. The reason for this is not complicated. Systematic marketing processes emerged along with the start of the industrialization evolution in the early 1900s, thus, making marketing a necessity. During this period, John Wanamaker, a pioneer of marketing and advertising of the time, spoke to the situation, with his words still widely known nowadays, "Half of the money I spend on advertising is wasted. The trouble is I

don't know which half". This legendary quote had revealed the needed element that consequently became the foundation for all modern market, customer, product and communications researches. Marketing specialists and managers have valued quantity and quality when conducting researches, using surveys and forming focus groups. And they will be using these methods for many years to identify a need. However, since people have developed a significant number of production and communication tools, the competition in the marketing space has become fierce. Nowadays, any target audience sees thousands of advertisements a day. Companies are constantly investing in their marketing campaigns, trying to convince a consumer that their services are better than the services of any other company. Still, there exists a need in using coherent methods of advertising for the improvement of conversion rates. Yet, despite the development of marketing strategies and methods, the obtained data still serves as a matter of forecasting, not intended for showing consistent and clear results. This issue has bothered marketing specialists for over a century. It comes out of the inability to see the subconscious reactions of the target audience, the latter being unaware of them too.

Neuroscience is a huge source of knowledge about subconscious insights that influence people's decisions. However, marketing and communications managers have little time for scientific research. They need neuromarketing specialists that will help them apply science accomplishments to their business processes. Marketing specialists do not have to be neurologists or study academic researches that are not related to their brand. They are those managers, who have already taken the responsibility for coordinating and putting strategies concerning various issues into practice; studying the influence of the ideas obtained by neuroscience; implementing communication strategies and controlling their commercial transformation. At the same time, neuromarketing researchers will help them benefit from the results of published academic and commercial research. It is actually quite difficult to give a short definition that would precisely explain the concept of neuromarketing. Basically, neuromarketing is a tool that enhances the efficiency of marketing communications research by using neuroscientific methods and databases. Nowadays, neuromarketing is considered to be the most efficient research tool, being especially useful for understanding a consumer's interaction with brands and products. Neuroscience has been studying human decision-making behavior

over the past 30 years. However, neuroscientific researches were commercially unaffordable, and the costs were very high. It had been an obstacle until wearable biometric measurers and EEG devices with a relatively low cost were invented. For the cost of neurometric and biometric measurements became much lower, the number of researches in communication and decision-making began to increase along with other medical researches. The concept of neuromarketing was proposed by Ale Smidts in 2002 and gained recognition around the world. While neuroscience sheds light on the reasoning of our decisions, neuromarketing explains how a brand's image and its message, a product and its presentation or an advertising campaign affects our subconscious and influences consumers' decisions.

Modern neuromarketing specialists use 6 methods for conducting their researches.

1. Electroencephalography

Electroencephalography (or EEG) is intended for measuring the brain electrical activity. This method (known as «electroencephalography» or «electroshocked brain») was developed by Hans Berger, a German psychiatrist, in 1929. Our brains are known to consume 20W on average. EEG is a brain imaging technique that can precisely identify the electrical connections of nearly 100 billion neuronal cells in the brain. These electrical signals received from different parts of the brain are converted into mathematical figures and conveyed through various formulations that show the current levels of attention, motivation, emotional interest, cognitive load, meditation or somnolence. During an EEG examination, researchers obtain brain wave voltage data by placing small electrodes on the scalp. The electrodes of an EEG-set placed on the scalp record the distribution of the electrical voltage of neural oscillations synchronicity in the cerebral cortex. Special software along with the data obtained by the electrodes allow researchers to see the preliminary calculations of transfer matrix and other individual evaluations. Any change in wave-reading is recorded in the computer memory and then interpreted by specialists.

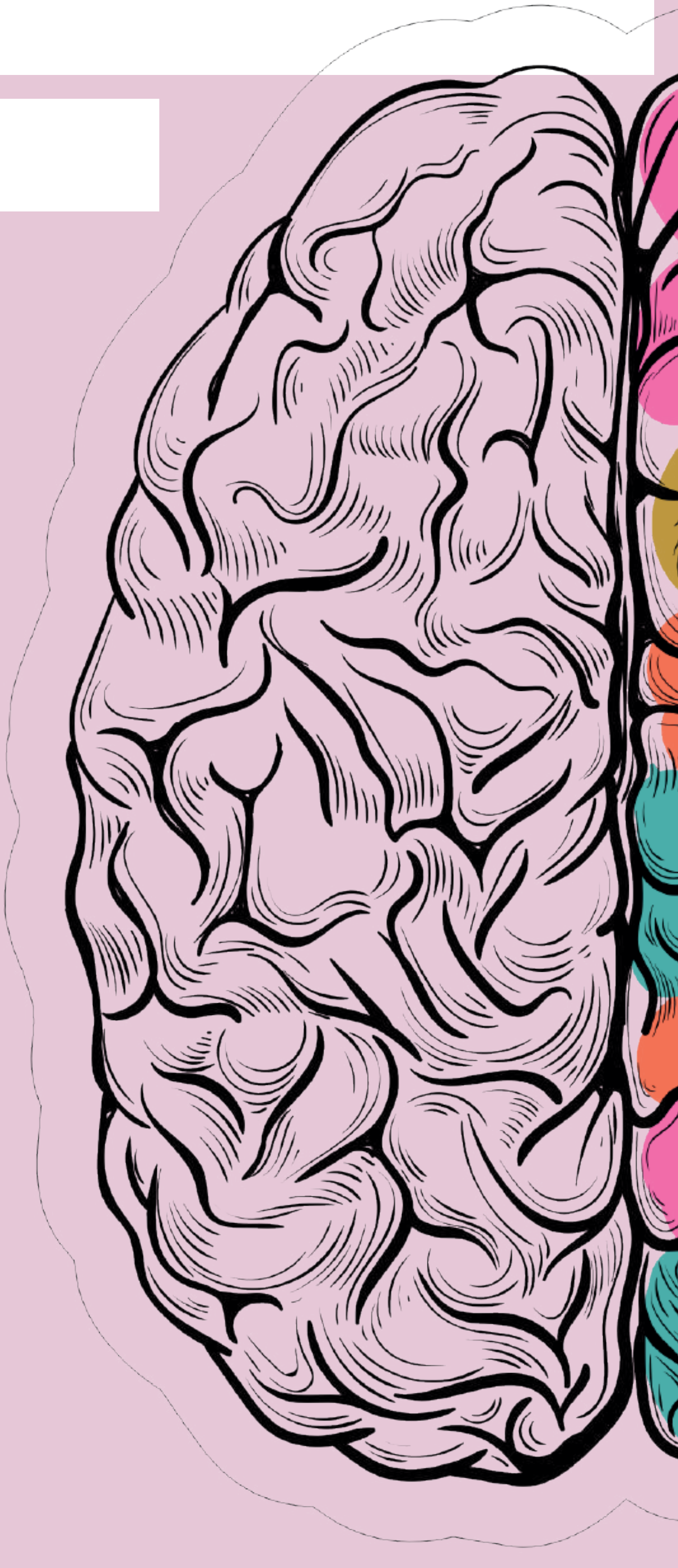

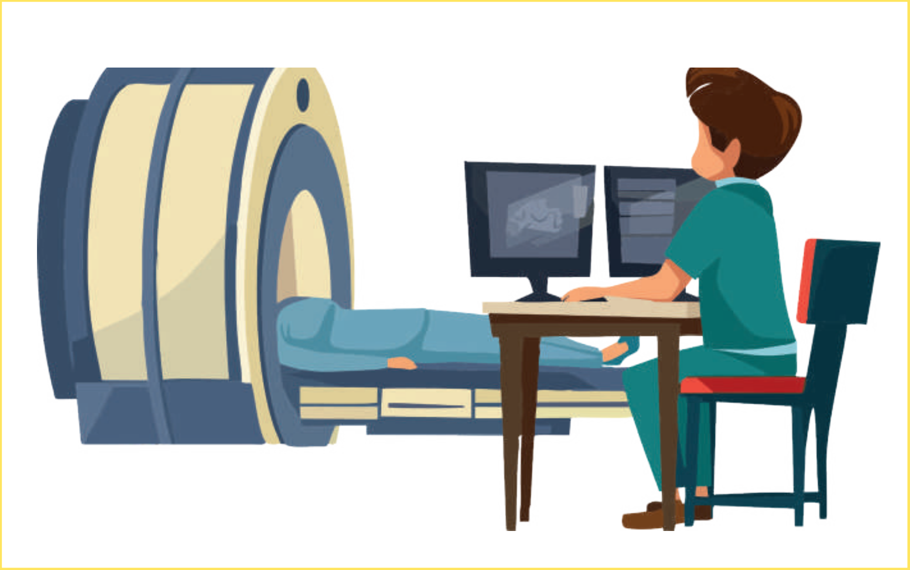

2. FUNCTIONAL MAGNETIC RESONANCE IMAGING

FMRI is a procedure used for imaging the brain on spatial resolution. Basically, it is a system that measures the oxygen concentration in the brain. Active brain areas require more energy. They consume oxygen and glucose in the blood to satisfy the energy needs. The fMRi method can identify those areas that show an increase in the oxygen amount. It means that the neurons interact and consume energy.

The fMRi technology greatly influences the development of neuroscience. It allows us to gain very important knowledge about the brain. However, this is a very expensive method to use in commercial marketing research. It is universities that usually conduct fMRi marketing research because of its high cost. They also provide scientific and literary materials. What is more, the use of fMRi in marketing is now limited because there is still no portable system for its implementation.

3. EYE TRACKING

Eye tracking is one of the most frequently used biometric measurement methods. With the help of infrared cameras, the movement of pupils and any change in their diameter are recorded to the millisecond. There is a proverb that the eyes are the window to the soul. Practically, the eyes can be the window to the subconscious. Eye tracking identifies attention, interest and exaltation; creates heat maps that show focus areas, eye fixation, its involuntary movements, the first glance area, most observed areas and many other parameters. Eye tracking determines pupils' dilation influenced by emotional stimuli and exaltation processes.

Our eyes are constantly moving. Though some of the movements are conscious, most movements are uncontrolled ones. They are directed by the subconscious. For instance, an eye can make quick movements, "jumping" on a word and then to the next one. Scientific research has shown that an increase in eye fixation areas means a growth in cognitive load, i. e. high rates in the level of decision-making and reasoning of the brain.

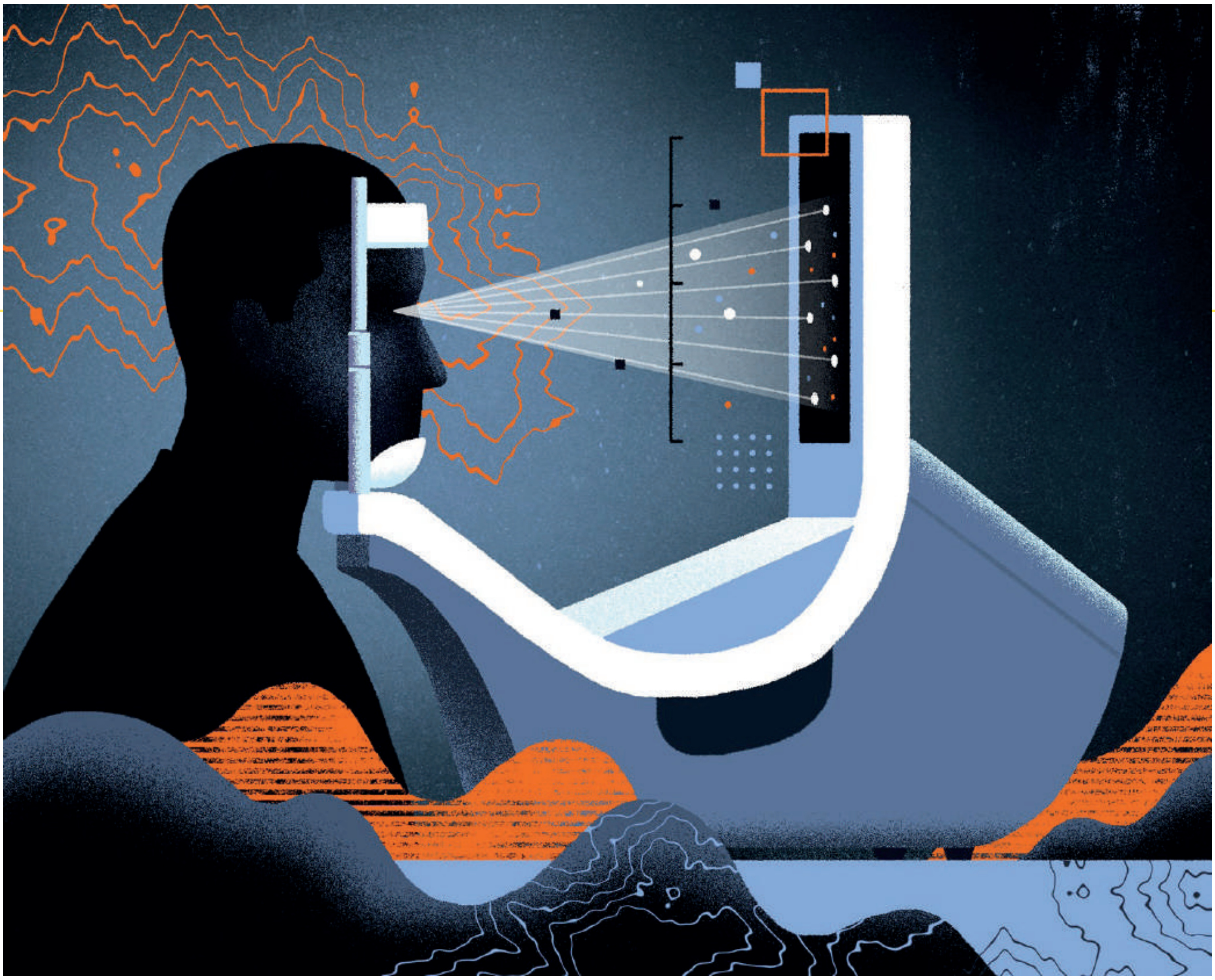

4. FACIAL EMOTION RECOGNITION

Facial Emotion Recognition can identify 9 different emotions (happiness, disgust, fear, surprise, sadness, surprise, disappointment, confusion, contempt) as well as the meaning of emotions. Thus, it is possible to determine the involuntary emotional reactions of the subconscious and identify specific emotions by associating them with the influencing stimulant. There is no need for any sensor but a high definition camera that automatically recognizes involuntary facial expressions. The facial expressions of the research participants are recorded and analyzed along with other neurometric and biometric records.

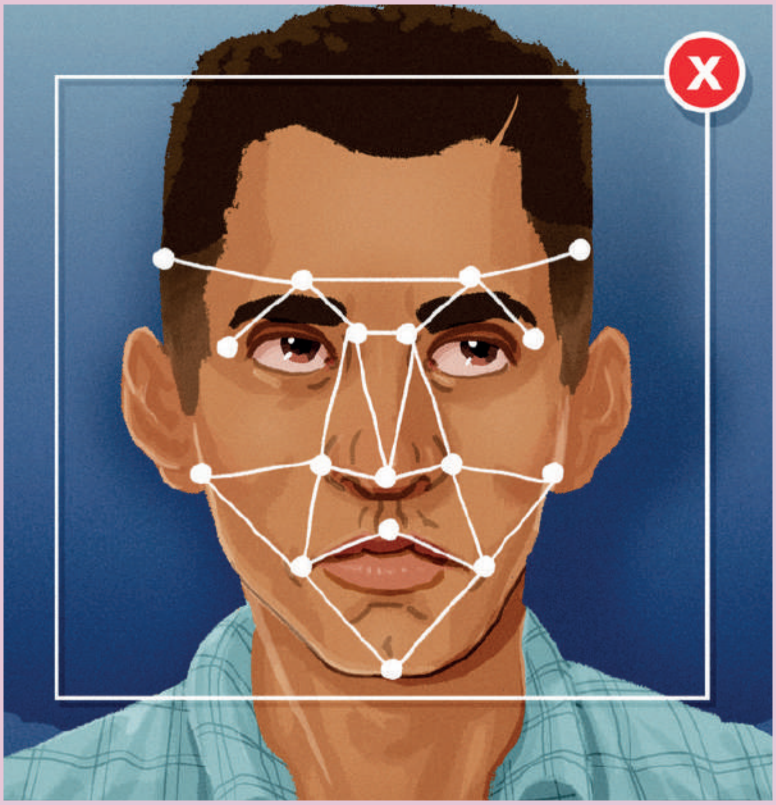

5. ECG

ECG (electrocardiography) is another biometric measurement means that demonstrates the brain's involuntary responses to various stimuli. ECG is mainly used to determine the first diagnosis of heart diseases by measuring the heart rate. Electrodes that are located in the chest area record changes in the electrical voltage distributed by the heart muscle. ECG is used to determine the heart rate to which the brain reacts in the subconscious. It also determines the levels of distress/relaxation and negative/positive emotional states represented by body movement. It is a useful source of information about heart rate, emotional perception and exaltation processes. This is an additional method, usually implemented along with other ones.

6. GSR

The technique is called galvanic skin response or skin conductance. It measures electrical voltage of the skin of an arm or a leg that is sensitive to emotional or physiological stimulation. The list of the reasons the GSR is popular in human behavior research consists of its fast adjustment, inexpensiveness, and very low inaccuracy rates. The electrical conductivity of the skin the brain reacts to in the subconscious is used to determine the intensity of the stimulant influence on the motor functions. It determines the levels of subconscious distress or exaltation by the rates of the electrical voltage on the skin influenced by the stimulant. This is an optional method used in conjunction with other measurement methods. It is an additional method, usually implemented along with other ones.

To sum up everything that has been stated so far, manufacturers or brand creators can use biometric

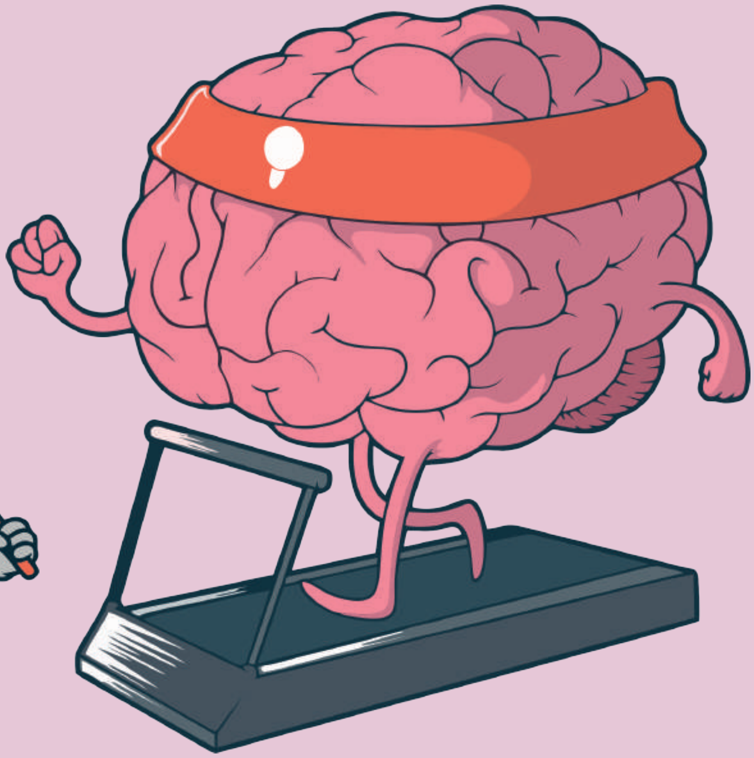

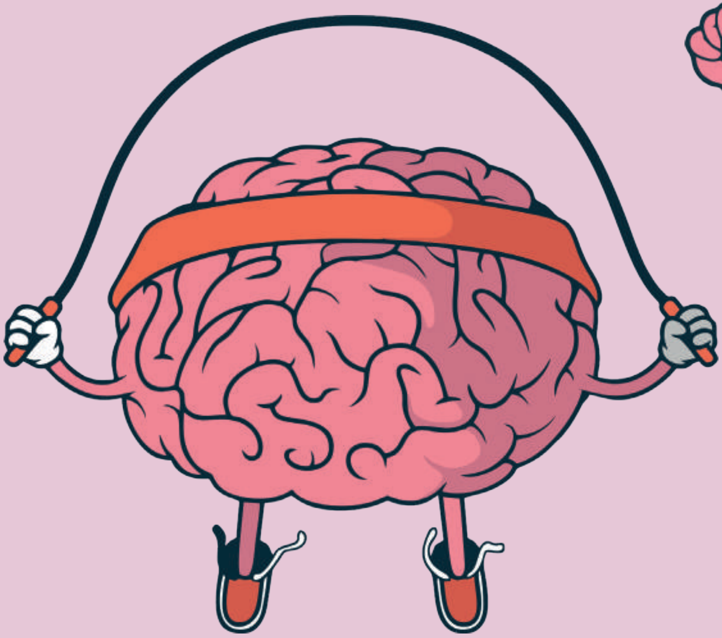

measurements in order to reveal all the hidden data in our subconscious. That explains why we are positively influenced in our shopping decisions when we see a certain combination of colors, a certain photo, or even a sound. It has become possible because of studying the reactions of the brain and building the right marketing program. These are the main goals of neuromarketing.

Мазмұны
Содержание

Балалар парақшасы / Детская страница

Тәуелсіз елдің ұрпағы... 2-5

Тәрбие / Воспитание

Ұрпақ тәрбиесіндегі ұлттық ойындар: маңызы мен ерекшеліктері 6-11

Пайдалы / Полезное

Что поможет улучшить память?... 12-19

Сөз өнері / Искусство слова

Дебаты – умей убеждать..20-29

Спорт әлемі / Мир спорта

Modern Kazakhstan esports............. 30-35

Денсаулық / Здоровье

Здоровая осанка - как избежать проблем со здоровьем 36-41

Ұстаз ұлағаты

Дүниежүзілік балалар күні бас ұстазбен бірге 42-45

Бағыт-бағдар / Путеводитель

Как поступить в зарубежные ВУЗы на грант 46-53

Білгенге маржан / Важно знать

ҰБТ: Өзгерістер мен жаңашылдықтар 54-61

Балалар парақшасы / Детская страница

Новое время - новые возможности! 62-63

Технологиялар / Технологии

Білім беру жүйесіндегі заманауи технологиялар......................... 64-71

Ғылым / Наука

The Way Neuromarketing Influences Our Decisions 72-79

ТЕЛЕФОН ДОВЕРИЯ

КОМИТЕТА ПО ОХРАНЕ ПРАВ ДЕТЕЙ МИНИСТЕРСТВА ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

74 25 28

КОД Г.НУР-СУЛТАН:
8 (7172)

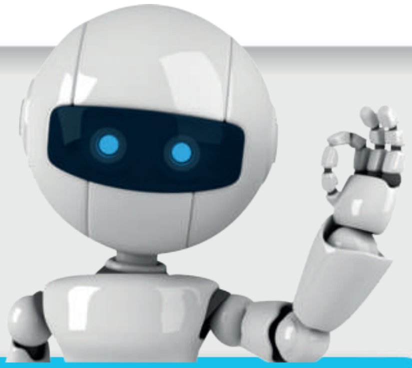

Дорогой друг!

Помощь по телефону доверия анонимна и бесплатна!

У каждого человека могут быть сложные жизненные ситуации. Телефон Доверия поможет вам быть понятым и принятым, разобраться в том, что происходит, и решить, какие шаги предпринять. Телефон Доверия открыт для детей и взрослых. Каждый человек будет выслушан и получит совет компетентного специалиста.

У всех нас меняется настроение, возможны резкие колебания в короткие промежутки времени - от радости и счастья до полного отчаяния. Поэтому очень важно иметь возможность проконсультироваться со специалистом, который убережет вас от конфликтов и необдуманных импульсивных поступков.

Уважаемые читатели!

При поддержке Комитета по охране прав детей Министерства образования и науки Республики Казахстан в мессенджере телеграм с 2019 года функционирует чат «Bala Qorgau», который создан с целью выявления нарушения прав, насилия или жестокого обращения в отношении несовершеннолетних. Для оперативного реагирования на обращения в режиме 24/7 работает телеграм-бот BalaQorgauBot2.0. Безопасность и благополучие детей в наших руках!

BALAQORGAUBOT2.0

8 (7172) 74 25 28

ПОЗВОНИТЕ

Просто позвони на телефон и тебе помогут!